БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряадай Залуушуул

ВЛКСМ-эй Буряадай областной комитедэй орган

ДОЛООН ХОНОГТО НЭГЭ УДАА ГАРАНА

ГАЗЕТЭ 1951 ОНОЙ ОКТЯБРИИН 1-НЭЭ БУРЯАД ХЭЛЭН ДЭЭРЭ ОРШУУЛАГДАЖА ГАРАНА

Пятница, январиин 19, 1990 он
№ 4 (7059)

Сэн 5 мүнгэн.

Мүнөөдэр комсомолой тоосоото-һунгалтын областной XXXIV конференци үрэ дүнгүүдые гаргажа, холын хараатай түсэбүүдые тодорхойлно. Делегат, ши үгэ хэлэхэ ёһотойш!

Комсомолой тоосоото-һунгалтын областной XXXIII конференциин тогтоолой дүүргэлтэ тухай

МЭДЭЭСЭЛ

ЭМХИДХЭЛЭЙ-СОЮЗНА ХҮДЭЛМЭРИИН ТАҺАГ

Комсомолой организацинуудай таһагай худэлмэри нэн түрүүн ВЛКСМ-эй XX съездын материалнуудые шудалхын, идхахын, тэдэниие бэелүүлхын тула элсүүлэгдэһэн байна.

ВЛКСМ-эй обкомой II пленум дээрэ «ВЛКСМ-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар ВЛКСМ-эй обкомой худэлмэриин гол шэглэлнүүд болон хэмжээ ябуулганууд тухай» гэһэн тогтоол баталан абтаһан байгаа.

ВЛКСМ-эй обком зүбшэн хэлсэгдэхэ иимэ асуудалнуудтайгаар пленумүүдые үнгэргөө гэбэл:

«ВЛКСМ-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар комсомолой областной организациин зорилгонууд тухай»—1987 оной июнь;

«ВЛКСМ-эй обкомой IV пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар комсомолой областной организациин зорилгонууд тухай» —1988 оной декабрь.

Республикын комсомолой организацинуудта КПСС-эй XXVII съездын, ВЛКСМ-эй XX съездын шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын ябаса ВЛКСМ-эй обкомой бюрогой болон секретариадай заседанинууд дээрэ саг үргэлжэ хаража үзэгдэдэг байгаа.

Комсомолой областной комитет комсомолой хүдэлмэрилэгшэдэй стажировко үнгэргэдэг болоно байнхай. ВЛКСМ-эй горкомой, райкомой секретарьнараар, таһагүүдые даагшанараар, бүридхэлэй секторнүүдые даагшанараар һунгагдаһанайнгаа һүүлээр тэдэ комсомолой обкомой, горкомуудай, райкомуудай таһагуудта стажировко гарадаг. Гэхэ зуура, мүнөөнэй байдалаар энэ ВЛКСМ-эй обкомой хүдэлмэридэ үшөөл еһо гурим болоодүй байна.

ТСК-гай, ЛВРЗ-гэй райкомой эрхэнүүдтэй ПКО-до, Хэжэнгын районой «50 лет Октября» колхозой ПКО-до, ажалша коллективүүдтэ, ПКО-до уридшалан зүбшэн хэлсэгдэжэ, ВЛКСМ-эй Железнодорожно, Кабанскын райкомуудта комсомолой хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ 3—4 кандидатура дэбжүүлэгдэжэ, 1987 онһоо манай кадрова политикада демократическа жама еһонуудые бэелүүлгын түрүүшын жэшээнүүд бии болоһон байна. Удаадахи жэлнүүдтэ кадрова политикые һайжаруулгын жэшээнүүд мүндэлөө юм.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ТАҺАГ

Үнгэрһэн үе соо комсомолой политһуралсалай системэдэ нилээд ехэ хубилалтанууд болоо.

Республика дотор политһуралсалай бүхы системые хүгжөөлгын холын хараа шэглэл баримталһан 44 политклуб хүдэлөө.

ВЛКСМ-эй обком политһуралсалай системые демократизацилха, тематика, хэшээлнүүдэй онол аргануудые һайн дураараа шэлэхэ талаар эрид шууд хүдэлмэри үнгэргөө. Үнгэрһэн үе соо комсомолой һуралсалай системэдэ хоер жэлэй туршада «Ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха» курс шудалагдаһан байна. Тэрэ районой, предприятиин, ажахын жэшээ дээрэ ажахын реформын гол шухала ойлгосые шудалхадань, шагнагшадта туһалха зэргэтэй байгаа. Юрэнхы тооһоо политһургуулинуудай 62 процент энэ курс шудалаа. ВЛКСМ-эй обком жэлдээ хоер дахин пропагандистнуудай һуралсал үнгэргэжэ байгаа. Тэндэ «һуралсалай техническэ хэрэгсэлнүүдые, һуралсалай эдэбхитэй онол аргануудые хэрэглэлгын, ораторска искусствын үндэһэ һуурнуудые» шудалаа. Мүн нүүдэл семинарнууд үнгэргэгдөө.

ВЛКСМ-эй областной комитет тоосоото үе соо ВЛКСМ-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ, ВЛКСМ-эй 70 жэлые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха талаар «Радиогой, телевидениин залуушуулай редакцинуудай, «Буряадай залуушуул» газетын редакциин хүдэлмэри тухай», «Буряадай залуушуул» газетын редакцида ородог бэшэгүүдтэй ябуулдаг хүдэлмэри тухай» асуудал бюрогой болон секретариадай заседанинууд дээрэ шагнажа үзэһэн байна. «Буряадай залуушуул» газетын редакциин хүдэлмэриин түсэбүүд бюрогой заседани дээрэ саг үргэлжэ баталагдадаг. Залуушуулай аудиторинууд соо журналистнуудай уулзалга, ВЛКСМ-эй обкомой секретарьнартай редакцинуудта «сэхэ хөөрэлдөөнүүдые», комсомолой хүдэлмэрилэгшэдтэй «Залуушуул тухай хуули», нацинууд хоорондохи, экологическа асуудалнуудаар, инвалидууд тухай анхарха болон бусад олон шухала асуудалнуудаар «түхэрэен столнуудые» үнгэргэлгэ заншалта болоно байнхай.

ВЛКСМ-эй обком тоосоото үе соо ВЛКСМ-эй горкомуудай, райкомуудай секретарьнартай хэдэн уулзалга үнгэргөө. ВЛКСМ-эй обкомой харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд һара бүхэндэ «Областной организациин шэнэ һонинууд тухай» радиодамжуулга бэлдэдэг.

СПОРТИВНА ТАҺАГ

Комсомолой организацинууд, таһаг тоосоото үе соо СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй зэргэнүүдэй албанда залуушуулые бэлэдхэлгэ һайжаруулгада гол анхаралаа хандуулаа.

ВЛКСМ-эй обкомой, Буряадай АССР-эй военкомадай, Буряадай АССР-эй Госкомспортын ДОСААФ-ай обкомой хамтын хүдэлмэриин түсэбэй үндэһөөр СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй зэргэнүүдтэ албаа үнгэргэхэ, албанда татагдаха болон татагдаһан наһанай хүбүүдые бэлдэхэ талаар хүдэлмэри ябуулагдаа.

ВЛКСМ-эй обком 1989 ондо ерээдүйн сэрэгшэдэй республиканска I слет үнгэргэхэ талаар үүсхэл гаргаһан байна. Тэрээндэ албанда татагдаха наһанай (16—18 наһан) хүбүүд хабаадалсаа.

Запаста гараһан сэрэгшэд сэрэгэй - патриотическа клубуудые байгуулха, наһаа гүйсөөгүй үхибүүдые тэдэнэрэй хүдэлмэридэ хабаадуулха талаар эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлмэри ябуулдаг. Республика доторнай запаста гараһан сэрэгшэд 11 Совет, наһаа гүйсөөгүй хүүгэдэй сэрэгэй-патриотическа 18 клуб байгуулагданхай.

1988—1989 онуудай туршада республиканска түгэсхэлэй наадануудта районуудай хабаадалсалгын арга боломжонууд үргэдхэгдэһэн байна. Тиин 1986 ондо «Сагаан тэргэ», «Шэдитэ даам» гэһэн мүрысөөнүүдтэ 6—6 команданууд хабаадалсаһан байгаа һаа, 1988 ондо мүрысөөн бүхэндэ 20—20 команданууд хабаадалсаа. Хүүгэдэй байшангуудай, интернат-һургуулинуудай хүмүүжэмэлнүүдэй хүүгэдэй дунда самбо болон

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

Секретарьнарта табигдаһан асуудал:

ТААНАД КОНФЕРЕНЦИҺЭЭ ЮУ ХҮЛЕЭНЭБТА?

Цыденжап БАТУЕВ, ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь:

— Конференци бии байһан арга боломжонуудые бэелүүлгын түсэб болохо тодорхой хэмжээ ябуулгануудай программа зүбшэн хэлсэхэ гэжэ би этигэнэб. Программа дотор юун оруулагдахаб? Конференци түгэсхэлэй үгэ хэлэхэ. Харин би өөрынгөө һанамжа хэлэхэ хүсэлтэйб. Нэгэдэхеэр, энэ хадаа манай союзай, гүрэнэй болон административна шиидхэбэринүүдые бэлэдхэлгэдэ болон баталан абалгада хабаадалсалга. Хоердохеор, гүрэнэй засагай болон управлениин органуудые бүридүүлгэдэ, кадрнуудай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хабаадалсалга болоно.

— Хаанаһаа иигэжэ хэлэнэбта?— гэжэ таанад асуужа болохот. Нэгэдэхи секретариин тушаал эзэлһэн үдэрһөөмни хойшо гурба һара тухай саг үнгэрөө. Комсомолой областной организациин байдал тушаа ямар нэгэ тобшолол хэхэ, тэрэнэй үндэһөөр союзые саашадань хүгжөөхэ тухай хэлэхын тула энэмнай багахан болзор болоно. Гурба һара тухай хүдэлөөд байгаашье һаа, комсомолой ажабайдалда хубилалтанууд болохо гэжэ хэлэхэ аргатайб. Ямаршье албан — үзэл сурталай, эмхидхэлэй, финансова абаад үзэгты. Бүхы юумэн һайн тээшээ хубилна, бэеэ даагаад хүдэлхэ, үндэр харюусалгатай байһанаа мэдэрхэ арга олгоно.

Конференци шанар һайнтайгаар, үндэр хэмжээндэ үнгэргэгдэхэ гэжэ найданаб. Делегадуудые һунгалта ямараар үнгэрөө гэжэ һананабта? Альтернативнаар, олондо мэдээсэлгын үндэһөөр делегадууд һунгагдаа. Областной хуралдаан дээрэ районно комсомолые түлөөлжэ шадахагүй гэжэ районно болон городской конференцинүүдэй үедэ делегадуудай хэлэһэн һанамжын еһоор, делегадуудай бүридэлһөө зарим хүнүүд гаргагдаһан байна. Энэмнай ори ганса иимэ ушар болоно бэшэ. Байгша оной конференцидэ бэлэдхэлгэ хамтын хүсөөр үнгэргэгдөө. Зүбшэн хэлсэлгын зарим асуудалнууд обкомой пленум дээрэ хаража үзэгдөө, комсомолой комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнарай зүблөөнүүд дээрэ гурба дахин хаража үзэгдэһэн байна. Райкомуудай эрхэнүүдтэй комсомолой комитедүүдэй секретарьнар резолюциин проектые зохеолгодо үргэнөөр хабаадуулагдаа.

Залуушуулай союзай, манай бүхы ажабайдалай ниитэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ конференциин хүдэлмэридэ онсо һуури эзэлхэ байһандань һэжэглэнэгүйб. Эндэ Россин комсомолой хуби заяан, комсомолдо доройтоһон ябадалые дабажа гаралга гэхэ мэтэ болоно. Өөрын шухала асуудалнуудые гүнзэгыгөөр зүбшэн хэлсэлгэдэ, тобшолол гаргалгада эдэ бүгэдэн нүлөөлхэгүй байха гэжэ найдаха дуран хүрэнэ. Бүхы юумэ хэм хэмжүүр соогоо байхадаа һайн ха юм.

Конференциин делегадууд хэлэһэн үгэнүүд соогоо эрид шууд, зоримгой ябадал гаргаха, өөрынгөө хэлэһэн үгэнүүдые харюусалгын хэмжээнтэй тааруулха байха гэжэ найданаб. Политическэ хэмжээ ябуулга болодог конференци гээшэ делегадуудые энээндэ уялгална бшуу.

Хүн бүхэн иигэжэ мэдэрхэ зэргэтэй: манай союзай, бүхы обществын ерээдүй маанадһаа, маанадай бодото ажал хэрэгүүдһээл дулдыдаха.

Андрей ВОЛКОВ, ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой хоердохи секретарь:

— Мүнөө республикын комсомолой урда табигдаһан бүхы асуудалнуудта конференци харюусажа шадахагүй гэжэ хэлэхэ байнаб. Намда иигэжэ хэлэхэ иимэ үндэһэ баримта байха: минии хабаадалсаһан олонхи районно комсомолой конференцинүүд залуушуулай асуудалнуудые табижа, зүбшэн хэлсэлгэдэ бирагүйхэн үрэ дүнгүүдые туйлаа. Эндэ элдэб шалтагаанууд олон байха, бултан тухайнь хэлэһэнэйшье үлүү. Би нэгэ шалтаг тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтохо хүсэлтэйб. Мүнөөнэй бодото ажал хэрэгүүдые мэдэхэгүй байһан дээрэһээ, залуушуулай политика хүшэр байдалда ороно гэжэ һанаха байнаб. Статистика һайн эрдэм мэдэсэ үгэхэ гэжэ һанахадашни, залуушуулай тусхай статистика үгы бшуу. Тиимэһээ залуушуулай ямар нэгэ асуудалаар абтаһан олонхи шиидхэбэри тодо бэшэ, багсаамжалан абтаһан байдаг гэхэ гү, али 30–40 жэлэй урда тээхидэл адли эрдэмэй үндэһөөр мэдээнүүдые баримталангүйгөөр шиидхэбэринүүдые абадаг байһан. Харин мүнөө үедэ иимэ ябадал гаргахын аргагүй.

Социологическа мэдээнүүдшье манда байхагүй. ВЛКСМ-эй ЦК-гай дэргэдэхи ВКШ НИЦ-эй үнгэргэһэн асуудалнууд, нэн түрүүн, ниислэл хотын залуушуулда хабаатай. Республикын элдэб категориин залуушуулай һанамжануудые бидэ мэдэхэгүй байнабди. Энээнэй һүүлээр бидэ обком залуушуулай ажабайдалай һудал гартаа баринхай гэжэ хэлэхэ эрхэтэй гүбди? Үгы гэжэ һанаха байнаб.

Мүнөө комсомолдо шэнэ үзэл бодолтой шэнэ хүнүүдэй ерэжэ эхилһэндэ баярламаар.

Үнэхөөрөөшье, шэнэ хүнүүд маанадһаа тад ондоо байха гэжэ хэлэхэ байнаб. Тэдэ зүрхэтэйгөөр бодомжолжо, ажал хэрэгүүдтэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хам орохо гэжэ оролдоно. Хэрбээ эрдэмэй үндэһөөр бүхы юумэндэ хандаагүй һаа, туһа гарахагүй гэжэ хэлэхэ байнаб. Доройтоһон байдалһаа мултархын тула гансал байдал хубилгажа, урагшаа харайхагүйбди.

Энэ конференци хамтын ухаан бодолой жэшээ харуулха байха гэжэ найданаб. Баталан абтаһан шиидхэбэринүүд, тогтоолнууд, резолюцинууд ажабайдалда бодотоор бэелүүлэгдэхэ гэжэ найдажа болохогүй. Эндэ бүхы юумэн гүйсэдхэхы гуримай хэмжээнһээ дулдыдаха.

Манай союзда боложо байһан үйлэ хэрэгэй түлөө харюусалгатай байһанаа мэдэрхэ, эдэбхи үүсхэлтэй, эрид шууд, зоримгой залуушуулые ерээдүйн һунгагдамал органуудта конференци дэбжүүлхэ байха гэжэ этигэнэб.

«Стажтай управленец» байһан тула энэ конференци урдынхи конференцинүүдһээ тад ондоо байха гэжэ хэлэхэ аргатайб. Урдандаа ямар шиидхэбэри абтаха байһыень хэлэхын аргагүй, конференциин ябаса урид табигдаһан, зүбшөөгдэһэн, «сценариин» еһоор үнгэрдэг байһан гээшэ. Тиихэдэ бултадаа һанаа амар, бэедээ найданги байдаг һэн: пионернүүд болзор соогоо гарадаг, саг соогоо хүгжэм эдэлдэг, саг болзор соогоо элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэнүүд болодог һэн. Мүнөө иимэ юумэн болохогүй. Мүнөөнэй болон урдынхи конференцинүүдэй делегадуудшье ондоо байха. Хэрбээ урдандаа шамһаа юуншье дулдыдахагүй, ши юушье хубилгажа шадахагүйш гэжэ хэлэдэг байһан һаа, мүнөөнэй конференци дээрэ иимэ байдалтай ушархагүйт.

Энэ урма зориг бадаруулна.

Сергей ПОДПРУГИН, ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой секретарь:

— Конференци дээрэ сэхэ хөөрэлдөөн, халуун үгэ буляалдаан болохо гэжэ найданаб. Тиимэһээ энэ комсомолой ажал хэрэгүүдые, ажабайдал шэнээр хаража үзэхэ арга олгохо байха. Кадрнуудые һэлгэн табижа, һонирхолой талаар комсомолой эхин организацинуудые байгуулаад, залуушуулай союзай нэрэ хүндэ үргэхэбди гэжэ һанажа болохогүйт. Эндэ политическэ эршэтэ ажал ябуулха хэрэгтэй. Арадай депутадуудай Советтэ һунгалта тэрэнэй түрүүшын шата болохо.

Конференци дээрэ һунгагдамал дайшалхы орган байгуулагдаха гэжэ найданаб. Шалгалтын комисси болон обком орео байдалһаа гараха арга замуудые олохо зэргэтэй. Магад, эдэмнай союзна бэшэ залуушуултай, элдэб ниитын эмхинүүдтэй, формальна болон формальна бэшэ эмхинүүдтэй комсомолой харилсаануудай шэнэ онол арганууд байжа болохо.

Мүнөө комсомол тогтошоһон байдалһаа гаража эхилээ, хүнүүд ажал хэрэгүүдээр һонирходог боложо байна. Тэдэ залуушуулай союзда боложо байһан үйлэ хэрэгүүдтэ би сэхэ хамаатайб гэжэ мэдэржэ эхилээ. Гэхэ зуура, энэ хэлээшымни комсомолой городской комитедүүдтэ хабаатай байһаниинь халагламаар. Хүдөөгэй райкомууд ажабайдалда боложо байһан хубилалтануудта дары түргэнөөр харюусана гэхын аргагүй. Тэдэ үнөөхил эдэбхигүй байһаар зандаа, аха нүхэд туһалха гэжэ һанадаг байха юм.

Бүхы делегадууд сог зали бадаржа, комсомолой эхин организацинуудай хүдэлмэридэ гол анхаралаа хандуулдаг болохо байха гэжэ би хэлэнэб. Юундэб гэхэдэ, гансал эндэ бүхы организациин хуби заяан шиидхэгдэхэ байна.

Конференци дээрэ мүнөө ВЛКСМ-эй обкомой республикын комсомолой эдэбхитэнтэй хамта бэлдэжэ байһан альтернативна программадал адли эрдэмэй үндэһөөр бэлдэгдэһэн программа дэбжүүлэгдэхэ гэжэ найдажа болохогүй. Гансал бүхы делегадууд программа зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ашатай туһатай нэмэлтэ дурадхалнуудые оруулха байха гэжэ найдаха дуран хүрэнэ.

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

шатараар мүрысөөнүүдэй шэнэ зүйлнүүд мүндэлөө.

Инвалидуудай республиканска I спартакиада үнгэргэлгэдэ туһаламжа хүргэгдөө, ВЛКСМ-эй обкомой шангай түлөө Н. Петровой дурасхаалда самбо барилдаагаар Бүхэсоюзна турнир үнгэргэгдэһэн байна. Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар «Сельская жизнь» газетын шангай түлөө уласхоорондын турнир үнгэргэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа.

АРАДАЙ ЭРДЭМ ҺУРАЛСАЛАЙ ТАҺАГ

Һургуулинуудай, ПТУ-гай һурагшадай эдэбхи үүсхэлые, өөрын захиргаае хүгжөөхэ зорилготойгоор багшанарай советүүдэй бүридэлдэ студентнүүд оруулагдаа. Комсомолой Советскэ, Тарбагатайн райкомуудай дэргэдэ һургуулиин райкомууд байгуулагдаба. Һурагшадай комсомолой организацинуудай харалга-конкурс үнгэргэгдөө.

Һургуулинуудта һургуулиин кооперативуудые байгуулха талаар хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэһээр, хүдөө ажахын предприятинуудай бааза дээрэ һурагшадай ажалай нэгэдэлнүүд хүдэлнэ. Комсомолой обкомой арадай эрдэм һуралсалай таһаг һурагшадые саг зуураар ажалда оруулха талаар бюро байгуулжа шадаагүй.

КОМСОМОЛОЙ ТООСООТО-ҺУНГАЛТЫН ОБЛАСТНОЙ XXXIII КОНФЕРЕНЦИИН ТОГТООЛОЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

МЭДЭЭСЭЛ

НИИТЫН ТАҺАГ

Комсомолой обкомдо тоосоото үе соо элдэб асуудалнуудаар комсомолшуудай, залуушуулай, партиин, комсомолой, ажалай ветерануудай зүгһөө 159 бэшэг ороо. 115 бэшэг саг болзор соогоо хаража үзэгдөөд, инструкцяар тогтоогдоһон болзорнууд соо тэдэндэ харюунууд үгтөө юм. ВЛКСМ-эй обкомой таһагууд 33 бэшэгтэ нилээд нобшорһоной удаа авторнуудта харюунуудые үгэһэн байна.

1987—1988 онуудта ниитын таһаг «ВЛКСМ-эй обкомдо ороһон бэшэгүүдтэй ВЛКСМ-эй обкомой таһагуудай хүдэлмэри тухай» асуудалнуудые секретариат дээрэ хаража үзэхөөр квартал бүхэндэ табидаг байгаа.

Харюунуудые бэлэдхэлгын болзор эбдэһэн таһагуудые даагшанар хэһээгдэдэг. Тиин арадай эрдэм һуралсалай таһагые даагша нүхэр А. Буркинада, спортивна таһагые даагша нүхэр В. Жигмитцыреновтэ болон бусадта оло дахин шангаханаар заагдаа.

ССО-ГОЙ ШТАБ

Тоосоото үе соо (1987—1989 онуудта) ажалай семестрнүүдэй үедэ дээдэ болон ПТУ-гай тусхай дунда һуралсалай заведенинүүдэй 8700 студентнүүд болон һурагшад ажал хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

Тэдэ БАМ-ай, 2-дохи ТЭЦ-эй, Галуута-Нуурай ГРЭС-эй, республикын колхоз, совхозуудай шухала барилганууд дээрэ, мяханай комбинадта, нарин сэмбын комбинадта, Нижнеангарскын, Кабанскын, Камчаткын, Сахалинай загаһанай заводуудта хүдэлөө. Студентнэрэй отрядууд пассажирай поезднүүдые хангаа, тангалай үбһэ суглуулгада хабаадалсаа.

Ажалай гурбан семестрэй үедэ түлөөһэгүйгөөр зургаан отряд хүдэлөө. Тэдэ хүдэлжэ олоһон 24 мянган түхэриг Баргажанай, Бага-Куналейн, Дээдэ-Онгостойн хүүгэдэй байшангуудай хүмүүжэмэлнүүдтэ дамжуулан үгөө. Энэ мүнгэнэйнгөө зарим хубяарнь Союз соогуур аяншалха путевконуудые худалдажа абаад, үгэлсэһэн байна. Түлөөһэгүйгөөр ажалладаг отрядуудай заншал үргэлжэлүүлэгдэһээр. Мүн ерээдүйнгөө мэргэжэлэй профилиин талаар студентнэрэй отрядуудые хүгжөөн байгуулга үргэлжэлүүлэгдэнэ.

Ажахын тоосоондо, өөһэдынгөө олоһон мүнгөөр өөһэдыгөө хангалгын гуримда орожо байһантай дашарамдуулан, студентнэрэй барилгын отрядуудые угтан абаха хүсэлтэй эмхинүүдэй тоо үсөөрнэ, мүн студентнэрэй областной отрядай тоонь хороогдоно. Энээнһээ уламжалан, студентнэрэй областной отрядай хүдэлмэриин валова дүнгүүд доошолно. СО-гой областной штаб валова дүнгүүдэй дүүргэлтэ туйлажа шадаагүйшье һаа (областной XXXIII конференциин тогтоолой еһоор), СО-гой 3900 гэшүүд жэл бүхэндэ 5 миллион түхэриг ашаглажа, хүдэлмэриин шанар хараа байса һайжаруулаа. Энэмнай студентнүүдэй ажалай гурбадахи семестрэй үедэ ашаг үрэтэйгөөр ажаллаһые харуулна. Энээнһээ уламжалан, ажал хэһэн студентын салин хүлһэншье ургаа бшуу. Хэрбээ нэгэ гэшүүн хүдэлмэриин үедэ энээнэй урда тээ 60 түхэригэй ажал хэдэг байһан һаа, мүнөө 1000 түхэригэй ажал хээ.

Үнэн сэхэէр хүдэлжэ, мүнгэ олоел

Сергей АНАНИН, Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай мал үүсэлдэг заводой директор, комсомолой тоосоото-hунгалтын областной конференциин делегат:

— Бидэ, комсомолшуудай ямаршье дотацигүйгөөр бэеэ барихын тула мүнгэ оложо hурадаг боложо байhамнай ехэл hайн гэээшэ. Би энээниие амаршалаад, элдэб арга боломжонуудые өөрөөшье бэдэрнэб. Комсомолой зарим хүдэлмэрилэгшэд нэрэ хүндэтэй болохын тула элдэб арга хэрэглэдэг ха. Эндэ нэгэ жэшээ дурдан харуулхамни. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай завод дээрэ студентнэрэй отрядууд хоер hара соо хүдэлөө юм. СО-гой областной штаб манай заводто «налог» ашажархео. Хэлсээнэй пунктын еhоор бидэ нэгэ үдэр соо хүдэлhэн нэгэ гэшүүн бүхэнэй түлөө 1 түхэриг штабай счедто эльгээхэ, энээнhээ гадна тэдэнэртэ салин хүлhэ түлэхэ, отрядай командирнууд болон комиссарнуудта ставкануудые үгэхэ еhотой байгаабди.

СО-гой туhаламжаhаа арсаха аргамнай үгы байгаа, юундэб гэхэдэ, зундаа мал олоор тушаагдажа, олон хүдэлмэришэд хэрэгтэй болодог. Тиимэhээ хүлhөөр ямаршье хүдэлмэришэниие абахаар бэлэн байдагбди.

Урдаhаа СО-гой штабай ажахын тоосоондо болон өөhэдынгөө олоhон мүнгөөр өөhэдыгөө хангалгын гуримда ороогүй байхадань, бидэ «налог» түлэдэггүй байгаабди. Мүнөө штабhаа дотаци болюулжархихадань, тэрэ өөhэдыгөө байлгахын тула бүдүүлиг аргаар мүнгэ маанадhаа булаажа абаа гэхэдэ болохо.

Ямар статьягай еhоор бидэ мүнгэ түлэхэ болонобибди гэжэ минии hонирхон асуухада, штаб маанадта отрядуудые эмхидхэнэ, тэдэнэй хойноhоо хинан шалгаха зэргэтэй гэжэ харюусаа hэн. Энэ намайе тон ехээр гайхуулаа. Нэгэдэхеэр, штаб бэшэ, харин комсомолой комитедүүд отрядуудые эмхидхэдэг, хоердохеор, отрядуудай хоер hарын туршада хүдэлөөшье hаань, штабай хүдэлмэришэдhөө нэгэшье хүн комбинат дээрэ ерээгүй. Эрхим гэшүүдые шагнахын тула комиссар Александр Абалдуев сезоной эсэстэ ерээ юм. Юунэй түлөө бидэ штабта мүнгэ түлэхэ болонобибди? Тиишэ эльгээhэн мүнгые бага гэхэгүйш. «Технолог» гэhэн нэгэл отрядай түлөө 2191 түхэриг түлөөбди.

Би өөрөөшье урдандаа комсомолой хүдэлмэрилэгшэ ябаhанби, мүнөө ВЛКСМ-эй Октябрьска райкомой бюрогой гэшүүнби. Манай комсомолой бюджет минии hанаае ехээр зобооно. Мүнөө мүнгэнэй талаар нилээд хүшэр байдалда оронхойбди. Сүлөөлэгдэhэн комсомолой хүдэлмэрилэгшэдтэ салин хүлhэ түлэхын тула мүнгэн дуталдана. Тиимэhээ хаанаhаа мүнгэ олохоб, хэды шэнээниие гаргашалхаб гэжэ саг үргэлжэ тооложо байдагбди. СО-гой областной штабай иимэ ябадал буруушаанаб. Үнэн сэхээр хүдэлжэ, мүнгэ олохо гэжэ оролдохо хэрэгтэй.

Жаргал ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.

СО-гой областной штабай hанамжые тэрэнэй комиссар Александр АБАЛДУЕВ элирхэйлэн харуулна.

Хүнэй хэhэн ажалые зүбөөр сэгнэдэг болоёл

Студенческэ отрядууд мяханай комбинат дээрэ түрүүшынгээ жэлдэ хүдэлнэ бэшэ. Өөhэдынгөө хүсэл оролдолгоор, бэшэ, харин үйлэдбэриин практика эндэ хүдэлхые тэдэниие уялгална. Тиимэhээ 1989 ондо СО-гой областной штаб мяханай комбинат дээрэ хүдэлхэ отрядуудые өөhэдөө бүрилдүүлжэ эхилхые hуралсалай заведенинүүдэй ВЛКСМ-эй комитедүүдтэ дурадхаа юм. Энэ дурадхал мүнөөшье хүсэндөө. Үнгэрэгшэ жэлдэ ВЛКСМ-эй комитедүүд энэ дурадхалые дэмжээгүй. Энээнэй эсэстэ СО-гой областной штаб болон комсомолой комитедүүд СО-гой областной штабай ажахын хэлсээ баталhанай еhоор, мяханай комбинат дээрэ студентнүүд хүдэлхэ гэhэн шиидхэбэри баталан абаа hэн. Хэлсээнэй еhоор отрядай гэшүүд подоходно налогhоо сүлөөлэгдөө юм. Мяханай комбинат саг үргэлжэ хүдэлмэришэдөөр дуталдадаг. Нэгэ доро үйлэдбэриин практика гаража, тэндэ хүдэлхэ олон хүдэлмэришэдтэй болоходоо, комбинадайхид баярлангүй яахаб даа. Заводой малые үүсэлдэг цехэйхид ажалай хүшэр хүндэ эрхэ байдалда хүдэлдэг.

Хоер талада тээраха хэлсээн баталагдаа гэжэ hанахаар байгаа. Зүгөөр ЗППС-гэй директор, ВЛКСМ-эй Октябрьска райкомой бюрогой гэшүүн Сергей Ананин урмагүй үлөө. Завод ажал эмхидхэhэнэйнь түлөө СО-гой областной штабай счедто ехэ мүнгэ эльгээгээ гэжэ тэрэ тоолоно. «Технолог-1» гэhэн отрядай түлөө завод СО-гой штабта 2191 түхэриг эльгээгээ гэжэ директор тоолоно. Зүгөөр студентнэрэй отрядууд 630 мянган түхэригэй продукци гаргаа гэжэ тэрэ юундэшьеб тоолоxо гаргаагүй. (Студентнүүд подоходно налогой талаар хүнгэлэлтэ оруулхаар хүдэлөө гэжэ hанаха байнабди). Областной штаб мяханай комбинат дээрэ отрядуудые хүдэлхөөр бүрилдүүлhэн, ВСТИ-гэй, БСХИ-гэй ажалай штабуудай начальнигуудай хэhэн ажалай түлөө өөрынгөө бюджедhээ 3,5 мянган түхэриг гаргашалаа гэжэ тэрэ хараада абалсаагүй.

Заводой директорэй холуур бодолгүй байhаниинь эндэhээ элирнэ.

Тииhээ тиитэрээ агропромышленна комплексын эрхим отряд гэжэ нэрлэгдээд, «Технолог-1» отряд ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа юм. СО-гой областной следто мяханай комбинадай түлөөлэгшэдhөө хэншье ерээгүй. Мүнөө үедэ СО-гой ОШ-ой болон ВСТИ-гэй ВЛКСМ-эй комитедэй зууршалhанай еhоор, отрядай командир Алексей Скворцов ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

СО-гой областной штаб ажахын тоосоондо орожо, комсомолой областной организациин бюджедhээ мүнгэ абангүйгөөр дотацигүйгөөр хүдэлнэ. Студентнэрэй отрядуудые эмхидхэлгын байдал тушаа С. Ананин hанаагаа зобоно. Бусад хүнүүдэй ажалые үнэн сэхээр сэгнэдэг болоел. Харуу хүн хоер дахин түлэдэг гэжэ мэдээжэ бшуу.

ДЕЛЕГАТ

Хүдэлхэ хүсэлтэйб!

Георгий СУЧКОВ, Ехэ-Кукалейн соелой байшангай директор:

— Энээнhээ урда тээ комсомолой эхин организациин секретаряар хүдэлөөб. Залуушуултай хүдэлхэ дуратайб.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хоер жэлэй туршада комсомолой секретарь байгаа хүм. Юу хэдэг, яажа хүдэлдэг байгаабта? Райкомойл эрилтэнүүдые дүүргэдэг hэмди. Тиихэдэ эмхидхэл hайн байгаа. Маанадhаа асуухадань, бидэ дүүргэдэг лэ hэмди. Мүнөө комсомол доройтожо, юу хэхэ хүсэлтэй байhанаа мартажархео гээшэ ха. Шиидхэбэринүүдые баталан абаад, тэрэнээ дүүргэхэ тухай мартажэрхинабди. Шэнэ юумэ hанаhан аад, дахяад мартанабди. Энээнhээ ямаршье үрэ гарнагүй. Би өөрынгөө районой хэмжээндэ эдэ бүгэдэн тухай хэлэнэб. Эхин организацинуудай ажал хэрэгүүд муу. Райком зүбшэл заабаришье үгэдэггүй, дэмжэдэгшьегүй, аппарадай хүдэлмэрилэгшэд хүдөөгөөр ябадаггүй. Харин нютагай эдэбхитэндэ туhаламжа хүргэхэ гэжэ оролдодоггүй.

— Георгий, үнэхөөрөө комсомол хүшэр байдалда оронхой. Элдэб хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэхэеэ хүсэдэггүй, урмаа хухардаг болонхой. Райкомой зохеоhон түсэбүүд иимэрхүү асуудалнуудые шиидхэлгэдэ туhалха байна гү? Юу хүсэнэбибди гэжэ түрүүшээр hайнаар ойлгохо хэрэгтэй бэшэ гү?

— Бидэ табан жэлэй туршада ойлгохо гэжэ оролдонобди, харин ашаамнай hуурилhаа хүдэлнэгүй. Бидэ хүдэлхэ хүсэлтэйбди. Гансал эршэмтэй hайнаар хүдэлөөд байбал, ямар нэгэ үрэ дүн туйлажа болохоор байдаг.

МЕДАЛИИН ХОЁР ТАЛА

«Медалиин» образ юугээрээ hайн байдаг бэ! Тэрэ ажабайдалай элдэб талые бэедээ шэнгээдэг гээшэ. Тэндэнь харашье, сагааншье үйлэ хэрэгүүд оруулагданхай байха. Хүсэл оролдолгоhоо дулдыдан, ямар нэгэ ушар тухай гү, али үзэгдэл тухай бодотоор хаража үзэхэ гэбэл, алишье талаhаань тэрэниие эрьелдүүлэн, урбалдуулан харахада болохо.

НЮУР ТАЛАНЬ

ЭНДЭ бүхы юумэн эрхим hайнаар харуулагданхай байдаг. Тиихэдэнь эд бараан эли ,харагдана гэжэ хэлсэдэг. Хэрбээ эд бараанай үгы байгаа hаань, тэрэниие юугээршьеб hэлгэхэдэ болохо. Жэшээлхэдэ, түсэбүүдээр, үзэл бодолнуудаар.

ВЛКСМ-й Тарбагатайн райкомой пленумэй үнгэргэгдэжэ байhан заседанинуудай зал соо үүдэнэй хажууда hуугаад, анхаралтайгаар шагнанаш. Комсомолой райкомой нэгэдэхи секретарь Татьяна Хартаева 1990 ондо бэелүүлхэ райкомой хүдэлмэриин түсэбүүд тухай хэлээ. Сэхыень хэлэхэ заводой ажалые дэмы хубилгаха — автор). Тиимэhээ кооператив тухай хэлэхэнь эртэ, тэндэ комсомолшууд үгы бшуу.

Үнэхөөрөөшье, комсомолшууд тэндэ үгы байгаа. Кооператив өөрынгөө гэшүүдэй тоогоор(шье гайхуулаа (сэхыень хэлэхэ болоо hаа, тэдэ өөрын расчетно счедтой). Тус кооператив хонишодарендаторнуудай звенодо адли байгаа.

Кооператив байгуулагша болон тэрэнэй жиирэй гэшүүн колхозой ахамад экономист П. Я. Петров бэл, энэмнай программын проект байгаа юм. Районой комсомолой организацинуудые дайшалхы политическэ болгохо гэhэн зорилго программа дотор хараалагданхай. Программа соо хараалагдаhан зорилгонуудые юунэй хүсөөр бэелүүлхэб гэжэ тодорхойлогдонхой. Гол шухала хэдэн шэглэлнүүдhээ нэгыень эгээл hонирхолтой гэжэ hанаhанаа абаад үзэебди. Тэрэмнай социально-экономическа шэглэл болоно. Энэ шухала hалбарида өөhэдын хүсэнүүдые зүбөөр табиха гээшэ шухала үүргэ дүүргэхэ гэжэ Татьяна хэлэбэ. Тобшолоhоо уламжалан, комсомол-залуушуулай коллективүүдые байгуулха, тэдэнэй эрилтэнүүд болон эрхэнүүдые бүхы газарнуудта хамгаалха хэрэгтэй. Районно комсомолой организациин социально-экономическа ажал ябуулгын хараа түсэб иимэрхүү байба.

Программын зорилго анхаралаа хандуулмаар, hайшаамаар гэжэ дабтан хэлэхэ байнаб. Зүгөөр маанадые теоретическэ хараа түсэбүүд бэшэ, харин бодото байдал hонирхуулаа.

АРА ТАЛАНЬ

Энэ талын адрес эли байгаа: Тарбагатайн район, «Дружба» колхоз, «Прогресс» гэhэн хонишодой кооператив. Забhарлалай үедэ комсомол энэ кооперативта ямараар ханданаб гэжэ Татьяна Хартаева hонирхон асуугаад, иимэ харюу дуулааб. «Иимэ кооператив тухай мэдэхэгүйб». «Магад, колхозой парторг пленумдэ хабаадалсана, тэрэ юушьеб хэлэжэ болохо»,— гэжэ Татьяна нэмэбэ. Гэхэ зуура, М. Н. Кушнарев медалиин ара талые тодоруулан харуулхаяа яарабагүй: кооператив бии, бүридхэлдэ абтанхай, мүнөө дээрээ өөрын расчетно счет нээгээгүй, тэндэ оройдоол хоер хүн хүдэлнэ, hэжэглэhэн дээрэhээ тэдэнэртэ хүн ошоногүй, техникэ үгэхые гуйна, колхоздо техникын дуталдахада, тэрэниие хаанаhаа олоожо үгэхэбибди (техникэмнай үлүү гарашанхай гэжэ гомдоhон хүтэлбэрилэгшэтэй би үшөөл ушараагүйб. Елэбужэска ажахынуудта нэбтэрүүлхээр дурадхаhан арендэhээ илгаань юуб гэхэдэ, кооперативай статус бэеэ даагаад хүдэлхэ арга боломжо олгоно гэжэ тайлбарилан хөөрэбэ. Тиимэhээл колхоз, районшье «Прогресс» кооперативта хүйтэншэгөөр хандадаг байжа болоо гү?

Колхозой правленитэй кооперативай баталhан хэлсээе анхаралтайгаар уншаад, hанаагаа зобохо шалтаг олоогүйб гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб. Пункт бүхэниинь колхоздо ашатай туhатай шэнгеэр намда hанагдаа юм. Кооперативай үйлэдбэрилhэн продукци колхоздо худалдан абалгын сэнгээр тушаагдана. Кооператорнууд 74 221 түхэригэй газар, зөөри колхозhоо абаад, өөрынгөө хармаанhаа энэ мүнгые тэхэрюулхэ болоно. Районно, колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ юундэ hайшаагданагүйб?

Энэ темээр тусгаар хөөрэлдөө үүсхэхэдэ болохо. Зүгөөр мүнөө комсомолдоо тэхэриебди. Комсомол «Прогресс» тушаа ямар hанамжатайб гэжэ бага-багаа мэдэжэ абаабди. Харин кооператорнууд өөhэдөө ямар бэ? Тэдэ өөhэдөө комсомолшууд бэшэ байгаашье hаа, залуушуулай тоодо ороно. Тэдэ комсомолой райкомтой харилсан ажаллаха арга боломжо олдожо магад гэжэ hанана гү?

— Комсомол өөрөө тулюур байдалда оронхой бшуу,— гэжэ кооперативай түрүүлэгшэ П. Л. Тимофеев хэлэбэ.

Тиихэдээ мүнөө Тарбагатайн комсомол болон «Прогресс» гэhэн кооператив «нэгэ горхоной хоер эрье» мэтэ болоно. Кооператорнууд комсомолдо найданагүй, өөрын ээлжээндэ, райком ажал ябуулгын түсэбтэ өөhэдыень оруулаагүй. Энэнь халагламаар байна. Энэ түрүү үзэл бодолые, байгуулагдаhан кооперативые дэмжэхэл хэрэгтэй байгаа бшуу. Зүгөөр тиимэ юумэн болоогүй...

В. ЛЕОНОВ,
манай корр.

Һанамжа

КОМСОМОЛДО

ХУБИЛГАН ШЭНЭДХЭЛГЭ БОЛОХО ГЭЖЭ ЭТИГЭНЭГҮЙБ

ҺҮҮЛЭЙ үедэ залуушуулай хэблэл, тэрэ тоодо «БЗ» элдэб жанрнуудай материалнуудые элбэгээр толилдог болошонхой. Тэндэ комсомолдо хубилган шэнэдхэлгэ яажа бэелүүлэгдэхэб гэһэн асуудал элдэб янзаар хаража үзэгдэнэ. Эдэ материалнууд шүүмжэлхы удхатайшье һаа, гол түлэб зүбшэл заабари үгэнэ, залуушуулай Союз хубилгахын тула юу хэхэ ёһотойб гэжэ заабаришална. Элдэб янзын зүбшэл заабаринууд олон даа. Аппарадай гэшүүдые үсөөрүүлхэ, өөһэдынгөө олоһон мүнгөөр өөһэдыгөө хангалгын гуримда оролго гэхэ мэтэ. Һүүлэй һүүлдэ олониитэдэ дүтэ байха гэһэн сэсэн үгэнүүд зэдэлхэ юм.

Нэгэ үедэ «дайшалхы» комсомолец байһан, «Союзай арюун зорилгонуудта» үнэн зүрхэнһөө этигэдэг, «зорилгонуудые дүүргэхын» тула оролдодог байһан намда хэдэн үгэ хэлэхыемни зүбшөөгыт. Комсомолой областной конференциин делегадуудта (тэдэнэртэл зорюулжа, статья бэшэнэб) һайхан сэдьхэлһээ абтаһан зүбшэлнүүд ондоо талаһаань өөһэдынгөө асуудалнуудые хаража үзэхэдэнь туһалха байха гэжэ һананаб. Комсомолой бэеэ даагаад хубилха арга боломжодо этигэдэггүй хүнүүдтэ туһалжа болохо.

Комсомол өөрөө хубилха гэжэ би юундэшьеб этигэнэгүйб. Тэдэнэй үүргэнүүдые хубилгангүйгөөр аппарадай хүдэлмэрилэгшэдые үсөөрүүлһэнһээ, ежахын тоосооной ажал ябуулгаһаа туһа гарахагүй.

— Хаанаһаа имэ этигэлтэйгээр хэлэнэбши?— гэжэ намһаа асуужа болохо. Таанадай зүгһөө энээндэ харюусаад, харуулаад туршаһууб.

Тиин би юундэ этигэнэгүйбиб?

Комсомолые орон дотороо бэеэ дааһан организаци мэтээр ажабайдалда нүлөө үзүүлхые оролдоһоо бэшэ бүхы «нүгэлнүүдтэ» зэмэлхэдэ болохо. Имэ организаци байгаагүй юм. Өөрынгөө программагүй, өөрынгөө ажал ябуулгын удха болгон, «КПСС-эй Программые бодотоор бэелүүлхэ гэжэ оролдодог» залуу хүнүүдэй олон тоото бүлэг байгаа бшуу. «Эдэбхи үүсхэлтэйгээр, үндэр мэдэрэлтэйгээр залуушуулые хүмүүжүүлхэ» мэтээр өөрынгөө гол зорилго тэрэ бүридүүлдэг байгаа. Энэмнай организаци бэшэ, харин хүүгэдэй саад болоно бшуу!

Комсомол доройтоогүй, харин тэрэнэй системэ доройтоһон байдалда ороо гэжэ заримашуул тон зүбөөр хэлэнэ. Үнэхөөрөөшье һая болотор комсомолой ажабайдалые хубилгаһанай хэрэггүй байгаа, юундэб гэхэдэ, бии байһан ниитэ-политическэ байгууламжын системэдэ тэрэниие хубилгаха һуури олдохогүй һэн. Ямар байха ёһотойб, тэрэ тиимэл байгаа.

Зүгөөр саг хубилна бшуу. Мүнөө Совет Советүүдтэ!» гэһэн транспарантнуудта найдахаяа болео, бодото дээрэнь засаг гартаа абаха хүсэлтэй. Эндэл комсомол хубилжа, бэеэ дааһан ниитэ-политическэ организаци мэтээр өөр тухайгаа депутатска мандадуудай нэрэ хүндэдэ хүртэхэ. Һунгагшадта мэдүүлхэ сагынь оршон ерээл. Советүүдтэ орохо гэхэдэнь нүгэлынь табинагүйл. Эдэ «нүгэлнүүдыень» анхаралтайгаар хараад туршаябди.

Эгээл түрүүшынхинь юуб гэхэдэ, айдаг байна. Комсомол партиин дүүнь байһан хойноо бүхы юумэндэ» «эгэшэеэ» һажааха гэжэ оролдоно ха юм. Засагай багахашье хубиие абахаяа найданагүй. Комсомол айха ябадалһаа мүнөөшье хүрэтэрөө мултарнагүй. Энэнь комсомолые хүтэлжэ, урагшань ябуулнагүй. Харин таанад юу хүсэнэбта?

Залуушуулай Союзай бүхы далан жэлэй түүхэ «эдэбхитэй туһалагшад болон найдамтай халаанай» түүхэ болоно бшуу. Эхин организациһаа эхилээд, ЦК хүрэтэр комсомолой хүтэлбэрилхы тушаалнуудта (мүнөө дээрээ тэдэ комсомолой хүдэлмэрилэгшэд байна гээшэ) гүрэнэй засаг тээшэ дугташан эрмэлзээ. Теэд хубилган шэнэдхэлгэ налран орожо ерээ! Тиихэдэнь яаха ёһотойб гэжэ комсомолой удэридагшад толгойдоо аһашоол. Тэдэ юу хээгүй гэжэ һананат: штадуудые үсөөрүүлжэ эхилээ, шэнэ мүрысөөнүүдые һанаа, видигээр «эротика» харуулжа эхилээ... Энэншье политикада орожо үгөөгүй. Энээнһээ уламжалан ,комсомолой түлөөлэгшэд СССР-эй арадай депутадуудай дунда дэншье үсөөхэн бэшэ гү?! Тиимэһээл Росси соошье, Буряад орон доторооошье депутадуудта кандидадуудай дунда тэдэ үсөөхэн бэшэ гү?!

Гүрэнэй засагай органһоо бэшэ бусад ямар онол аргануудаар ниитэ-политическэ организаци өөрынгөө гэшүүдэй эрилтэнүүдые хамгаалха аргатайб гэжэ һанахагүй байнаб. Заримашуул энээниие ойлгоһон байха. Комсомолой обкомой һүүлшын пленум дээрэ урдандаа бэрхэ секретарьнарай нэгэн ябаһан Александр Лавов имэрхүү һанамжа хэлээ гэжэ һамда хөөрөө һэн. Зүгөөр таанад тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүдтэ анхарала хандуулаагүйт. Тиихэдээ «ВЛКСМ — политическэ организаци, тиимэһээ минии гол ажал социалис мүрысөөнүүдые үнгэргэлгэ бэшэ, харин политика» гэжэ бултанай дуулахаар мэдүүлээгүй һаа, комсомол урагшаа харайхагүй (энэ минии һанамжа болоно).

Гэхэ зуура, комсомолой урагшаа шармайн дабшаха гэхэдэнь, хэды олон дабалтанууд һаалта хэнэб даа. Эдэ дабалтануудһай союз доторой өөрын дутагдалнууд болоно.

Комсомол өөрынгөө байгууламжын, хүдэлмэриин онол аргануудай, кадрова политикын талаар КПСС-ые һажаалдадаг гэжэ хэлэхэдэмни, таанад буруушаахагүй байхат гэжэ найданаб. Общество доторхидо орходоо партида хубилган шэнэдхэлгэ унжагай нобшоор ябуулагдана, парти үйлэ хэрэгүүдһээ гээгдэнэ гэжэ таанад мэдэнэт. Парти бүхы үйлэ хэрэгүүдһээ урид ябаха зэргэтэй бшуу. Комсомолшье баһа имэ байдалтай. Эндэ баһал юушьеб хэхэ һэдэлгэ гаргана, гэбэшье комсомолдо хубилган шэнэдхэлгэ үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдана гэжэ хэлэхын аргагүй. Энэ талаар комсомол баһал гээгдэжэ ябана.

Юундэ гээшэб? Эндэ системэ зэмэтэй гэжэ харюусаха хүсэлтэйб. Мүнөө энэмнай комсомолой системэ болоно. Ямар шалтагаануудһаа уламжалан, заримашуул комсомолой хүтэлбэрилхы тушаалнуудые эзэлнэб гэжэ би хэлээ һэм. Комсомолой хүтэлбэрилхы тушаалнуудые эзэлдэг хүнүүдэй дунда яһала үүсхэлтэй, зоригтой хүнүүдшье байха. Тэдэнэй үсөөн байһанда ажал хэрэг урагшаа ябанагүй гэжэ ойлгожо болохогүй. Ёһын тэдысэ ажал хэрэгүүдые хэһэн нэрэ зүүдэг удэридагшад тэдэнэй дунда олон байха. Тэдэл ежалай эршые һуладхана, хубилган шэнэдхэлгэ нэбтэрүүлхэдэ һаалта хэнэ.

Ондоогоор хэлэхэдэ, комсомол урагшаа шармайн дабшаха аргатай байһан аад, өөрынгөө һуужа байһан түгсүүл таһа сабшана бшуу.

Энээниие зүбшөөхэ байна гүт? ВЛКСМ-эй Железнодорожно райкомой секретарьнартай һаяшаг болоһон түүхые дурдан һанагты. Энээн тухай дуулаагүй хүнүүдтэ тобшохоноор дурдан һануулхамни. Өөрынгөө бэшэ, харин залуушуулай, тиихэдээ организаци, тэрэнэй нэрэ хүндын түлөө эршэмтэйгээр хүдэлжэ эхилһэн хүнүүд (В. Орлов, С. Тимохин) бии болобо. Эндэ алдуу гаргагдаһан байна. Алдууень усадхажа, тэдэниие дэмжэхын орондо дээдын органууд тэдэ энэ хүдэлмэридэ хүдэлжэ шадахагүй гэжэ тоолоһон байна.

Энээнэй һүүлээр таанад үйлэ хэрэгүүдһээ гээгдэнгүйгөөр ябахабди гэжэ найдана гүт? Элдэб худал хуурмаг бодолнуудаар сэдьхэлээ заһаһанай хэрэггүй.

Энээн дээрэһээ харахада, комсомолдо хубилган шэнэдхэлгэ болохо гэжэ найдаһанай үлүү гү? Үгы, би тиигэжэ хэлээгүйб. Мүрысэхэ хүнүүдэй бии болоходо, комсомол ажал хэрэгүүдээ хубилгаха. Энэ талаар тэрэ хоер имэ зам шэлэхэ зэргэтэй. Үгы гэбэл, хүдэлжэ (хүдэлжэ байһан хүнүүдые намнахагүй) эхилхэ гү, али аппарадай бүридэлэй гэшүүдые үсөөрүүлхэ. Эдэбхи үүсхэлтэйгээр мүрысөө эмхидхэбэл, заатагүй илаха. Теэдшье комсомол 70 жэлэй дүй дүршэлтэй, эмхи гуримтай байгууламжатай болоно бшуу.

Мүнөө дээрээ комсомол өөрөө ажал хэрэгүүдээ хубилгаха гэжэ би этигэнэгүйб.

Хүндэлэн үлэгшэ
В. ИВАНОВ.

Делегат

«КОМСОМОЛДО МҮРЫСЭХЭ ХҮНҮҮД ХЭРЭГТЭЙ»,—

ГЭЭД ЗАХААМИНАЙ ХАРГЫ ЗАҺАБАРИЛГЫН УПРАВЛЕНИИН ЖОЛООШОН, ОБЛАСТНОЙ КОМСОМОЛОЙ КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАТ ВАСИЛИЙ БУРДУКОВСКИЙ ТООЛОНО.

— Һургуулида һурахадаа, би эдэбхитэйшүүлэй тоодо ородоггүй һэм. Һүүлээрнь сэрэгэй алба хэхэдээшье, ондоо болоогүйб. Теэд мүнөө гэнтэ юундэ эдэбхитэй болошобо гээшэбиб! Автотранспортна предприятида хүдэлхэеэ ерэхэдэмни, нэгэл юумэ минии һанаанда таарабагүй. Машинада ямар ашаа тээлгэхэб, тиигээд жолоошониие хайшань ябуулхаб гэжэ һанаашархаха албан эндэ хүдэлөөгүй байба. Имэ албанай хүдэлмэриин һайнаар эмхидхэгдэһэн байгаа һаань, жолоошон бүри олон рейс хэжэ, бүри ехэ ажал хүдэлмэри хэжэ үрдихэ һэн. Тиигэжэ би энээн тушаа һанаагаа зободог болобоб. Тиихэдэмни парторганизациин секретариин орлогшо комсомол-залуушуулай коллектив байгуулагты гэжэ дурадхаа һэн. Тиин би комсомолой райкомдо ошожо, энээн тушаа ямар нэгэ литература абаха гээ һэм.

Шэнэ хүн хадамни АТП-дэ намайе комсомолой организациин секретаряар һунгаба. Намайел бү һунгаһай гэһэн хүнүүдһээ боложо, би һунгагдашаһан байгаа хаб. Теэдшье тунхарингүйгөөр саашадаа хүдэлжэ оробоб. Тиихэдээ эрдэм мэдэсэ багатай байһанаа ойлгооб. Тиигэжэ Ангарск хотодо һураһан һуралсалиин ехэ туһа хүргөө һэн. Мүнөө би ниитын хүдэлмэридэ һаадгүйгөөр ябадаг болооб.

Үнэхөөрөөшье Василий мүнөө комсомолой һанаагаа табидаг асуудалнуудта тон анхаралтайгаар хандадаг хүн юм. Тэрэ өөрөө райкомдо ошожо, дружиннигуудай оперативна комсомолой отряд байгуулха гэжэ дурадхаа.

— Түс отрядта үшөө 18-тай болоодүй хүбүүд ороһой гэжэ һананаб,— гээд Василий хэлэнэ.— Аха нүхэдэйнгөө дэргэдэ эдиршүүлшье олон юумэндэ һураха ха юм. ОКОД минии тусхай уялгануудаа дүүргээд лэ дүүрэдэг отряд байха ёһогүй. Тэндэ элдэб наһанай хүнүүд нягта нүхэсэн хүдэлмэрилхэ ёһотой.

Комсомолой нэрэ хүндын доошолһондо минии шье зэмэ бии гээд Василий тоолоно. Би урдань өөрөөшье эдэ бүхы ниитын хэрэгүүдтэ найдагшагүй һэм гэжэ хэлэнэ.

Харин мүнөө олонхидой комсомолдо хабаадахаяа, хандахаяа болеод байхадань, энэ хүбүүн өөрөө райкомдо ерэжэ, даалгабари үгэгты гэжэ гуйһан байха юм.

— Мүнөө бидэнэр эхин эмхинүүдтэ бүхы хүдэлмэрөө дамжуулха, хүн зоной дунда хүдэлмэрөө ябуулха ёһотойбди, — гэжэ Василий хэлэнэ.— Гадна бүхы формальна бэшэ хэрэг эрхилэгшэдтэ дүүрэн эрхэ олгуулха хэрэгтэй. Тиигэбэлнай комсомолдо мүрысэхөөр хүнүүд бии болохо ха юм. Энэмнай комсомолдо саашадаа хүгжэхэ арга боломжо олгуулха болоно.

Л. КВАКТУН.

1989 оной ноябрь һарада ВЛКСМ-эй обкомой бюрогой шиидхэбэреэр экономическа хүгжэлтын таһаг байгуулагдаа һэн. Областной конференци дээрэ обкомой энэ алхамай зүбшөөн хэлсэгдэхэ байгаа хадань делегадуудые шухала мэдээсэлтэй дүтөөр танилсуулха, таһагые байгуулгын ашаа туһада хэдэн баримтануудые харуулха хүсэлтэйб.

Нэн түрүүн, энэ таһаг байгуулга аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй зэлжээтэ юрын хараа бодол бэшэ. Бидэ райкомуудай нэгэдэхи секретарьнартай, комсомолой организацинуудай дэргэдэхи ажахын тоосоонуудай подразделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэн хэлсээбди. Гол түлэб бултадаа имэ таһаг байгуулха шухала гэжэ мэдэрээ.

Обкомой дэргэдэ имэ таһаг байгаагүй юм. Бидэ штадуудые олошоруулаагүйбди. Экономическа хүгжэлтын таһаг обкомой штатна хүдэлмэрилэгшэдэй тоодо ороногүй. Бидэ таһагай ажахын ябуулгаһаа ороһон мүнгэ зөөриин ашаар байхабди.

Таһагай обкомтой мүнгэн һангай талаар харилсаануудай асуудал юрэ бусаар шиидхэгдээ. Бидэ обкомой дотаци дээрэ хүдэлнэбди (13 һарын туршада манда 83 мянган түхэриг һомолоо). Гэхэ зуура, таһагай ажал ябуулгаһаа ороһон олзо обкомой тоосоондо орохо. Жэлэй эсэстэ обкомой бюрогой шиидхэбэриин ёһоор, манай хүдэлжэ олоһон мүнгэ зөөриһөө 1991 ондо хэрэглэгдэжэ, удаадахи дотаци таһагта үгтэхэ.

Таһагай штадта юрист, экономист, бухгалтер, инженер-программист ороно. Тиимэһээ имэ мэргэжэлтэй хүнүүд залуушуулай ажахын тоосооной бүхы бүридэлнүүдтэ консультационно алба байгуулха арга манда олгоно.

Таһагай ажал ябуулга хоер шэглэлээр бэелүүлэгдэхэ. Нэгэдэхинь гэбэл, комсомолой хүдэлмэри гэхэ гү, али бии байһан ажахын бүридэлнүү-

ТААНАД ...

ЗАЛУУ, КОМСОМОЛ ХҮБҮҮН ГЕОРГИЙ ВОЛОСАТОВ ...

«БИ, Волосатов Георгий Валерианович, арбан таба наһатайһаа хүүгэдтэй хүдэлнэб. Армида албаяа үнгэргэжэ байха үедэмни, минии хүмүүжүүлгэдэ оросогүй хүүгэдэй нэгэн бэеэ хороожорхео һэн. Эдир залуухан, олон юумэ мэдэхэгүй дээрэһээ түрмэдэ орохоео байһан хоердохи хүбүүемни бү буляажа абыт, бидэ тэрэниие заһан хүмүүжүүлхэбди...».

Эдэмнай нарин сэмбын комбинадай микрорайоной ниитын тренерһээ Буряадай АССР-эй Верховно сүүдтэ эльгээһэн гуйлтаһаа абтаһан мүрнүүд болоно (тэрэнэй гуйлта хангагдаһан байна). Хүмүүжүүлгэдэ оросогүй хүбүүдтэ бүхы анхаралаа хандуулдаг хүн тухай хөөрэһэн расскаые манай уншагшад һанана ёһотой. Эдэбхи үүсхэлтэй комсомолец тухай хөөрэлдөөндэ тэхэрихэ зуураа, би баярлаһашьегүйб, сэдьхэлээ хананашьегүйб. Георгий Волосатовтай танилсаһан сагһаамни хойшо хоер һара үнгэрөө...

Улаан-Үдын И. Кузнецова редакцида имэ бэшэг эльгээгээ: «Манай городто имэ гайхамшаг хүнэй ажаһуухадань, хэды гоеб даа. Би Георгий Волосатов болон тэрэнэй хүмүүжэмэлнүүд тухай ехэ юумэ мэдэжэ абаха хүсэлтэйб. Тэрээнэй жэшээе даган дуурягшад бии гээшэ гү?».

Һүүлшын мүрнүүдтэй дашарамдуулан, формальна бэшэ нэгэдэлнүүдэй гэшүүдэй ажабайдалтай холбоотой удаадахи хуудаһа нээхэ баатай болохомнай. Һүүлэй үедэ тэдээн тухай олон юумэ бодожо үзэһэн аад, тэдэниие балайшье ойлгодоггүй байнабди. Гэхэ зуура, наһаа гүйсөөгүй хүүгэдэй дунда гэмтэ ябадалай урдань гажа байһан тушаа хүнүүд тон ехээр һанаагаа зобоно, ресПублика дотор залуушуулые хүмүүжүүлхын түлөө хэн харюусадаг бэ гэжэ һонирхон асууна.

Мүнөө дээрээ Георгий гансааран шахуу энэ ажал хэрэг эрхилнэ. Нарин сэмбын комбинат дээрэ тэрэнэй жэшээе даган дууряаха хүнүүд үгы. Тэрэнэй энэ эрхилжэ байһан хэрэгые ойлгодог, дэмжэдэг, зүбшэл, заабари үгэдэг байһан аад, тэрээндэ балайшье ехээр туһалдаггүй байна...

— Хүндэ ашаа бэедээ даажа абааш гэжэ заримашуул хэлсэдэг. Ашаагаа нэгэ бага хүнгэрүүлээ һаамни, харин таанад зарим хубииень даажа абаха гүт?— гэжэ Георгий асууба. Һаяхан нэгэл имэ һанамжатай байһанаа мартаагүй ёһотойт: хүүгэдтээ ордонгуудые барижа үгэхэдэмнай, тэдэ тиишэ ябадаг болохо. Бабушкинай үйлсөөр городой пионернүүдэй ордон баригдаа бшуу. Зүгөөр хүбэнтэй хүүртигүүдые үмдөөд ябаһан хүүгэд тиишэ ошохо дуратай байдаггүй. Нэгэтэ бидэ тиишэ ошоод туршаха гэжэ бодобобди. Хүбүүдые элдэб кружогуудтай танилсуулха хүсэлтэй байгааб. Түрүүшээр тэдэнэртэ бүхы юумэн һайшаагдаа, анхаралыень татаа. Зүгөөр Пионернүүдэй ордондо хүдэлмэриин үдэр дүүрэхэ дүтэлбэ. Тиимэһээ хүүгэдэй сэнгэлгэнүүд дүүрэ гэжэ вахтер һануулба.

Минии хүүгэдтэ элдэб хизаар һаалта хэдэг байна гэжэ би ойлгоо һэм. Кружогууд хэшээлнүүд расписаниин ёһоор үнгэргэгдэнэ. Вахтершье баһал имэ гурим дүрим баримталдаг байна.

Ниитын тренер Георгий Волосатов футболдо дуратайшуулай хоер бүлэгтэ хэшээлнүүдые үнгэргэдэг. Мүнөө хэшээлнүүд нарин сэмбын комбинадай спортивна зал соо үнгэрнэ. Наһа гүйсөөгүй хүү-

ХЭДЫ БОЛОТОР ГУЙРАНШАЛХАБИБДИ?

КОМСОМОЛОЙ ОБКОМОЙ ШЭНЭ ТАҺАГ АППАРАДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ ҺАНААШАЛАЛГА ГҮ, АЛИ ШУХАЛА ГҮ!

1989 оной ноябрь һарада ВЛКСМ-эй обкомой бюрогой шиидхэбэреэр экономическа хүгжэлтын таһаг байгуулагдаа һэн. Областной конференци дээрэ обкомой энэ алхамай зүбшөөн хэлсэгдэхэ байгаа хадань делегадуудые шухала мэдээсэлтэй дүүргөөр танилсуулха, таһагые байгуулгын ашаа туһада хэдэн баримтануудые харуулха хүсэлтэйб.

Нэн түрүүн, энэ таһаг байгуулга аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй ээлжээтэ юрын хараа бодол бэшэ. Бидэ районуудай нэгэдэхи секретарьнартай, комсомолой организацинуудай дэргэдэхи ажахын тоосоонуудай подразделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэн хэлсээбди. Гол түлэб бултадаа иимэ таһаг байгуулха шухала гэжэ мэдэрээ.

Обкомой дэргэдэ иимэ таһаг байгаагүй юм. Бидэ штадуудые олошоруулаагүйбди. Экономическа хүгжэлтын таһаг обкомой штатна хүдэлмэрилэгшэдэй тоодо ороногүй. Бидэ таһагай ажахын ябуулгаһаа оролһон мүнгэ зөөриин ашаар байхабди.

Таһагай обкомтой мүнгэн һангай талаар харилсаануудай асуудал юрэ бусаар шиидхэгдээ. Бидэ обкомой дотаци дээрэ хүдэлнэбди (13 һарын туршада манда 83 мянган түхэриг һомолоо). Гэхэ зуура, таһагай ажал ябуулгаһаа ороһон олзо обкомой тоосоондо орохо. Жэлэй эсэстэ обкомой бюрогой шиидхэбэриин еһоор, манай хүдэлжэ олоһон мүнгэ зөөриһөө 1991 ондо хэрэглэгдэжэ, удаадахи дотаци таһагта үгтэхэ.

Таһагай штадта юрист, экономист, бухгалтер, инженер-программист ороно. Тиимэһээ иимэ мэргэжэлтэй хүнүүд залуушуулай ажахын тоосооной бүхы бүридэлнүүдтэ консультационно алба байгуулха арга манда олгоно.

Таһагай ажал ябуулга хоер шэглэлээр бэелүүлэгдэхэ. Нэгэдэхинь гэбэл, комсомолой хүдэлмэри гэхэ гү, али бии байһан ажахын бүридэлнүүдтэ, шэнээр байгуулагдаһан бүридэлнүүдтэ туһаламжа хүргэлгэ. Бидэ адли тэгшээр харилсан ажаллалгын жама еһонууд дээрэһээ харилсаагаа байгуулхаар хараалнабди. Бидэ адли тэгшэ эрхэтэйгээр, ашаг үрэтэйгөөр хоорондоо харилсан ажаллахабди гэжэ дабтан хэлэхэ байнаб. Тиимэһээ бидэ нютагай организациин эдэбхи үүсхэлдэ огтошье һаалта хэхэгүйбди, тэдэнэй ажал ябуулгые зүб мүрөөр шэглүүлхэ гэжэ оролдохобди. Гэхэ зуура, гансал һайн дураараа харилсан ажаллахабди.

Таһаг залуушуулай ажахын тоосоонуудай бүридэлнүүдэй ажахын тоосооной ажал ябуулга хинан шалгаха, Эндэ гансал хинан шалгалга, туһаламжа хүргэгдэхэ. Залуушуулай ажахын тоосоонуудай бүридэлнүүдтэ мүнгэнэй талаар элдэб хазагай ябадалнууд гаргагдадаг байна. Тиимэһээ дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд туһаламжа хүргэжэ, ажал ябуулгые шалгажа байха бшуу.

Бидэ демократическа органой — залуушуулай түбүүдэй болон бусад бүридэлнүүдэй директорнүүдэй Соведэй туһаламжаар координационно хүдэлмэри бэелүүлхэ хүсэлтэйбди. Совет саг үргэлжын орган байжа магад. Тэрэ ашаг үрэтэйгөөр харилсан ажаллаха арга олгохо. Тиигэбэл, түб гү, али бүридэл бүхэн өөрын «велосипед» зохеохо гэжэ оролдохогүй, харин хамтынгаа хүсөөр хүдэлхэ гэжэ оролдохо.

Бидэ залуушуулай түбүүдые нормативна актнуудаар бүхы орон сооһоо суглараһан эрдэм техникын, мэдээсэлэй соносхолоор хангахаар түгэс бэлэнбди.

Залуушуулые хүдэлжэ һургаха гэээшэ гол зорилгонуудай нэгэн болохо. Мүнөө дээрээ «залуу коммерсантнуудай һургуули» гэжэ условноор нэрлэгдэһэн һургуулишье байгуулжа болохобди.

Таһагай хүдэлмэриин хоердохи шэглэл гэхэдэ, коммерческэ ажал ябуулагдаха. Маанадтай харилсан ажалладаг ФМИ-һээ гадна, гурбан бүридэл байгуулаабди.

Үзэл бодолнуудые бэелүүлдэг түб нилээд үргэн иимэ шэглэлнүүдтэй: тодорхой предприяти байгуулгаһаа эхилээд, туризмда, компьютеризаци гэхэ мэтэдэ хабаадалсалга хүрэтэрөө.

Кафе-клубай бааза дээрэ байгуулагдаһан үйлэдбэриин сүлөөтэй сагые үнгэргэдэг «Лабиринт» гэһэн түб амарха газар мэтээр һанаһан байгаабди. Тэндэ видеосалон, игротекэ, багахан библиотекэ, зал байха. Эндэ залуушуул сугларжа, үгэ буляалдаанай клубай, һунгагшадай городской клубай заседанинуудые үнгэргэхэ аргатай болохо һэн. Гэр бии, харин тэрэниие түхеэрхэ хэрэгтэй.

Соносхол-мэдээсэлэй агентствэ. Тэрэ соносхолой материалнуудые, хэблэлэй элдэб продукци (альбомууд, букледүүд гэхэ мэтэ), олошоруулхые дурадхана. Мүн видеопродукци бэлдэдэг байха.

Энэмнай зогсошоһон байгууламжа бэшэ, харин хубилжа магад. Залуушуул үдэр бүхэндэ элдэб дурадхалнуудтайгаар ерэнэ. Ямар нэгэ дурадхалай һайшаагдаа һаань, шэлэжэ абаад, бии байһан ажахын тоосооной бүридэлнүүдтэ дурадхадагбди.

Экономическа хүгжэлтын таһагые байгуулһанай ашаар областной организаци ВЛКСМ-эй ЦК-гай үгэдэг дотациие хороохо аргатай болохо. Үнгэрэгшэ жэлдэ бидэ ЦК-һаа 950 мянган түхэриг абаа һэмди. Энэмнай нилээд ехэ мүнгэн болоно. Хэрбээ маанадые ажахын тоосоондо оруулаа һаань, багсаамжалан абахада, эды шэнээн мүнгэн манда хүрэхэгүй. Энээндэл бэлдэхэ хэрэгтэй.

Ажахын тоосооной ажал ябуулга, өөрын материальна бааза хүгжөөнгүйгөөр бидэ саашадаа байжа шадахагүйбди. ЦК-гай дотаци болюулһан дээрэһээ бэшэ. Мүнөө бидэ социалис мүрысөө үнгэргэхэ болоходоо (шангуудые худалдажа абаха, грамотануудые абаха хэрэгтэй болодог), Агропром, Минторг гэхэ мэтэ эмхинүүдтэ ошожо, мүнгэ гуйха баатай болодогбди. Хэды болотор гуйраншалха еһотой болонобибди?

Комсомол залуушуулай эрилтэнүүдые хамгаалха, материальна туһаламжа хүргэхэ зэргэтэй. Тиихэдээ тэрээндэ мүнгэ зөөри хэрэгтэй бшуу.

Хэрбээ харилсан ажаллалгын эрхэ байдалай үндэһөөр залуушуулай ажахын тоосоонуудай бүридэлнүүдэй хүсэл оролдолгые нэгэдүүлээд байбал, хожомоо бидэ залуушуулай коммерческэ банк байгуулха аргатай болохобди гэжэ найданаб.

Юрий ВОВК,
ВЛКСМ-эй обкомой экономическа хүгжэлтын таһагые даагша-секретарь.

Делегат

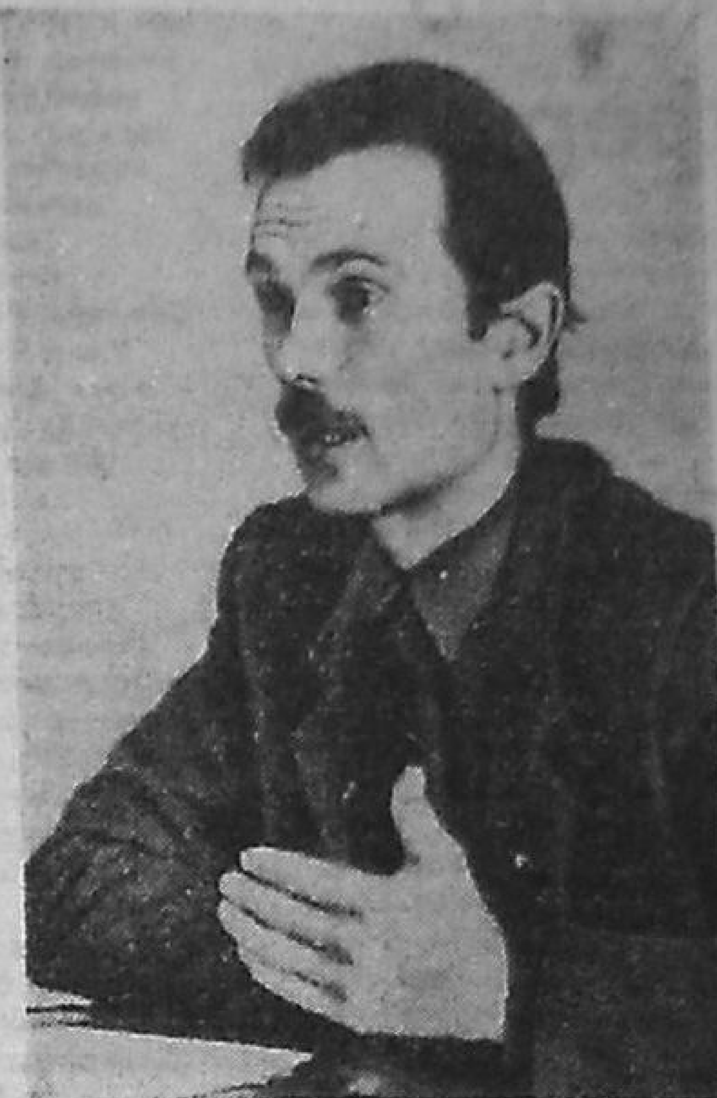

БЭЕЭ ДААҺАН БАЙДАЛ ХЭРЭГТЭЙ

ЭХИН эмхи гээшэмнай комсомолой үндэһэ һуури мүн. Энэмнай хүн бүхэндэ ойлгосотой.

Улаан-Үдын авиазаводой комсомолой комитедэй секретарь Виктор Тепловой хэлэһэнэй еһоор, мүнөөнэй эхин эмхинүүдэй байдал унтаһаа бодоод, үшөө һэреэдүй байһан хүнтэй адли.

Теэд эхин эмхинүүдэй ажал хэрэгээ эдэбхитэйгээр эрхилжэ захалхын тула нэн түрүүн финансын талаар огто дулдыдаагүй, бэеэ даанги байдал хэрэгтэй гээд Виктор тоолоно. Өөһэдынгөө мүнгэн зөөри залуушуулай аша туһада хэрэглэхэ эрхэтэй болоо һаамнай, энэ талаар түрүүшын алхам болохо ха юм.

Теэдшье энэ талаар хэрэг эрхилэгдээ гэжэ һанагдана. Заводой тоосоото-һунгалтын конференци дээрэ комсомолшууд гэшүүдэй түлбэриин 75 процентые өөһэдтөө үлээхэ гэжэ шиидэһэн байна. Хоер жэлэй туршада үгы байгаад, заводтоо бусаһан Викторые энэ конференци дээрэ секретаряар һунгаа һэн.

Эндэл олон тоото гэмнэһэн үгэнүүд дуулдаа бэлэй.

— Теэд гэмэ зэмэ тохоходонь, тэдэнь үнэн байдалда тааранашьегүй,— гэжэ Виктор хэлэнэ. Хэрбээ түлбэринүүдые өөһэдтөө үлээгээ һаа, тэдээнээ ханза соо хэжэ суургадаад, дараад хэбтэхэгүйлши. Харин өөһэдынгөө мүнгэ өөһэдөө мэдээд гаргашалха хуулиин эрхэтэй болохобди. Бидэ иигээд лэ өөһэд соогоо байха еһогүй, харин ондоо түлөөлэгшэдтэй харилсаа холбоо тогтоохо еһотойбди. Тэрээндэ бэлэмди. Жэшээлхэдэ, комсомолой горком (городто гэжэ тоолоо һаа) гү, али обком хэхэ хүдэлмэриин программа үгэбэ һэн гэе. Харин хэдэн ондоо хүдэлмэринүүдые дурадхажа, тэдээнһээнь шэлэжэ абаха арга боломжын бии байгаа һаа, бүри һайн байха. Тиихэдэнь бидэ эхин эмхинүүдтээ тэдэниие зүбшэжэ үзөөд, эгээн ехэ аша туһатай гэжэ тоолоһондоо мүнгөө дамжуулха аргатай байхабди. «Областной организациин дотаци дээрэ һууходань, таанад ямар программа тухай хэлэнэбта!?» гэжэ бидэндэ арсалта хэхэдээ болохо. Теэд Зэдын райондо аппарадайнгаа салин хүлһэндэшье түлбэринүүдэй дутаходань, авиазавод эндэ юуштэб? Гэхэтэй хамта Зэдын районой бэшэ, харин заводой комсомолшууд намайе секретаряар һунгаа ха юм. Тиин би тэдээнэйнгээл урда тоосохо болоно ха юмбиб. Энэмнай ганса өөрыгөө хараһан ябадал бэшэ. Харин хүдэлжэ олоогүй мүнгэ эриһэн ябадал гансал өөрыгөө, хара бэеэ хараһан ябадал болохо.

Тиигэжэ областной конференци дээрэ Виктор эхин эмхинүүдэй финансова талаар бэеэ дааһан байдалые хамгаалхая бэлдэнэ. Мүн баһа ударидагшые һунгалга тон шухала асуудалнуудай нэгэн болохо.

— Тэрэ хэзээ хэзээнэйхиһээ хэрэгтэй болоод байна,— гэжэ Виктор хэлэнэ.— Тогтоһон эрхэ байдал тон зүбөөр сэгнэжэ шадаха, таарамжатай шиидхэбэри абажа шадаха, хэрбээ ямар нэгэ алдуу хээ һаа, тэрэнээ сэхэ мэдэрхэ хүн хэрэгтэй. Нэгэ үгөөр, бодото политическэ ударидагша хэрэгтэй болоно. Тиин һунгалтада тон харюусалгатайгаар хандаха еһотойбди. Энээнһээмнай ехэ юумэ дулдыдана бшуу.

В. ВЛАДИМИРОВ.

Областной конференциин ендэртэ

ТААНАД ТУҺАЛХА ГҮТ?

ЗАЛУУ, КОМСОМОЛ ХҮБҮҮН ГЕОРГИЙ ВОЛОСАТОВ ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭДЭ ОРОСОГҮЙ ЭДИРШҮҮЛЫЕ СУГЛУУЛААД ХҮМҮҮЖҮҮЛНЭ

«БИ, Волосатов Георгий Валерианович, арбан таба наһатайһаа хүүгэдтэй хүдэлнэб. Армида албаяа үнгэргэжэ байха үедэмни, минии хүмүүжүүлгэдэ оросогүй хүүгэдэй нэгэн бэеэ хороожорхео һэн. Эдир залуухан, олон юумэ мэдэхэгүй дээрэһээ түрмэдэ орохоео байһан хоердохи хүбүүемни бү буляажа абыт, бидэ тэрэниие заһан хүмүүжүүлхэбди...».

Эдэмнай нарин сэмбын комбинадай микрорайоной ниитын тренерһээ Бүряадай АССР-эй Верховно сүүдтэ эльгээһэн гуйлтаһаа абтаһан мүрнүүд болоно (тэрэнэй гуйлта хангагдаһан байна). Хүмүүжүүлгэдэ оросогүй хүбүүдтэ бүхы анхаралаа хандуулдаг хүн тухай хөөрэһэн рассказые манай уншагшад һанана еһотой. Эдэбхи үүсхэлтэй комсомолец тухай хөөрэлдөөндэ тэхэрихэ зуураа, би баярланашьегүйб, сэдьхэлээ хананашьегүйб. Георгий Волосатовтай танилсаһан сагһаамни хойшо хоер һара үнгэрөө...

Улаан-Үдын И. Кузнецова редакцида иимэ бэшэг эльгээгээ: «Манай городто иимэ гайхамшаг хүнэй ажаһуухадань, хэды гоеб даа. Би Георгий Волосатов болон тэрэнэй хүмүүжэмэлнүүд тухай ехэ юумэ мэдэжэ абаха хүсэлтэйб. Тэрэнэй жэшээе даган дууряагшад бии гээшэ гү?».

Һүүлшын мүрнүүдтэй дашарамдуулан, формальна бэшэ нэгэдэлнүүдэй гэшүүдэй ажабайдалтай холбоотой удаадахи хуудаһа нээхэ баатай болохомнай. Һүүлэй үедэ тэдээн тухай олон юумэ бодожо үзэһэн аад, тэдэниие балайшье ойлгодоггүй байнабди. Гэхэ зуура, наһаа гүйсөөгүй хүүгэдэй дунда гэмтэ ябадалай ургажа байһан тушаа хүнүүд тон ехээр һанаагаа зобоно, республика дотор залуушуулые хүмүүжүүлхын түлөө хэн харюусадаг бэ гэжэ һонирхон асууна.

Мүнөө дээрээ Георгий гансааран шахуу энэ ажал хэрэг эрхилнэ. Нарин сэмбын комбинат дээрэ тэрэнэй жэшээе даган дууряаха хүнүүд үгы. Тэрэнэй энэ эрхилжэ байһан хэрэгые ойлгодог, дэмжэдэг, зүбшэл, заабари үгэдэг байһан аад, тэрээндэ балайшье ехээр туһалдаггүй байна...

— Хүндэ ашаа бэедээ даажа абааш гэжэ заримашуул хэлсэдэг. Ашаагаа нэгэ бага хүнгэрүүлээ һаамни, харин таанад зарим хүбииень даажа абаха гүт?— гэжэ Георгий асууба. Һаяхан нэгэл иимэ һанамжатай байһанаа мартаагүй еһотойт: хүүгэдтээ ордонгуудые барижа үгэхэдэмнай, тэдэ тиишэ ябадаг болохо. Бабушкинай үйлсөөр городой пионернүүдэй ордон баригдаа бшуу. Зүгөөр хүбэнтэй хүүртигүүдые үмдөөд ябаһан хүүгэд тиишэ ошохо дуратай байдаггүй. Нэгэтэ бидэ тиишэ ошоод туршаха гэжэ бодобобди. Хүбүүдые элдэб кружогуудтай танилсуулха хүсэлтэй байгааб. Түрүүшээр тэдэнэртэ бүхы юумэн һайшаагдаа, анхаралыень татаа. Зүгөөр Пионернүүдэй ордондо хүдэлмэриин үдэр дүүрэхэ дүтэлбэ. Тиимэһээ хүүгэдэй сэнгэлгэнүүд дүүрээ гэжэ вахтер һануулба.

Минии хүүгэдтэ элдэб хизаар һаалта хэдэг байна гэжэ би ойлгоо һэм. Кружогууд, хэшээлнүүд расписаниин еһоор үнгэргэгдэнэ. Вахтершье баһал иимэ гурим дүрим баримталдаг байна.

Ниитын тренер Георгий Волосатов футболдо дуратайшуулай хоер бүлэгтэ хэшээлнүүдые үнгэргэдэг. Мүнөө хэшээлнүүд нарин сэмбын комбинадай спортивна зал соо үнгэрнэ. Наһа гүйсөөгүй хүүгэдэй гуйлтанууд хангагдаа, үхибүүдшье урматай ябана. 35-дахи һургуулиин 7-дохи «в» классай һурагшад Вася Столяров, Сережа Баженов, Наташа Попова энээн тухай иигэжэ хэлэбэ: «Гоша һонирхолтойгоор ажал хэрэгүүдые эрхилдэг. Тэрэ маанадые ойлгодог, манда дуратай юм». Басагадшье футболой хэшээлнүүдтэ ябаха дуратай. Гоша тэдэниие дэмжэдэг.

Бэлигтэй бэрхэ хүүгэдые секцидэ ябахыень бидэ уридагбди. Өөрынгөө хаба шадалда найдадаггүй хүүгэд яаха еһотой болоноб? Гоша иимэшье үхибүүдтэ туһалдаг. Юундэб гэхэдэ, өөрөө үйлсын хатуу шэрүүн һургуули гаталһан байна бшуу. Энээн тухайгаа тэрэ иигэжэ дурдан һанадаг: «Бидэ хэхэ юумэеэ оложо ядаад, иишэ тиишээ зайгуултан ябадаг, рогаткануудаар шэлнүүдые тэһэ харбадаг һэмди». Тэрэ үедэ Павловай үйлсөөр оршоһон ори ганса стадионой байрада гэр барижархео юм. Хүбүүд һонюуша һүбэлгэн, хулиган аяг ааша гаргаад абаха дуратай байдаг. Тэдэ һанаа амар һуугаад, тойроод боложо байһан үйлэ хэрэгые хараха аргагүй, бүхы юумэндэ оролсохо дуратай байдаг. Орьелон бусалжа байһан хаба шадалаа хэрэглэхэ газараа олодоггүй. Һургуулида иимэрхүү хүбүүдтэ багшанар балайшье ехээр найдадаггүй. Намтайшье иимэ ушар болоһон юм. Долоодохи класста һуража байхадаа, һайнаар һуража, суг һурадаг нүхэдөө гайхуулха хүсэлтэй байһамни, багшанар намайе ойлгоогүй юм. Энээнһээ уламжалан, арсалдаанууд гаража, педсоведэй илалтаар түгэсөө бэлэй. Столярнуудай бүлэгэй мастер Александр Михайлович Костиковтой 13-дахи СПТУ-да уулзаһандаа тон ехэ баяр хүргэдэгби. Өөрынгөө орео зам дээрэ энэрхы сэдьхэлтэй хүнүүдтэй уулзаһан үхибүүн зол жаргалтай байдаг. Тэрэ үедэ хоер иимэ һайхан сэдьхэлтэй хүнүүд намда анхаралаа хандуулаа юм. Мүнөө үйлсөөр зайгуултажа ябадаг хүбүүдэй хажуугаар миин гаража шададаггүйб».

Георгий Волосатов хүбүүдһээ спортивна одонуудые хүмүүжүүлхэ зорилго урдаа табинагүй. Тэдэнэй хамта сугларжа, спорт эрхилхэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанда тэрэ баярладаг.

Үйлсөөр зайгуултадаг, эндэ тэндэ углуу шанаада сугларадаг, хүнэй үгэ дууладаггүй, бүдүүлиг абари зантай хүбүүдые Гоша суглуулдаг ха юм.

— Георгий, ши юундэ хүбүүдэйнгээ хойноһоо харууһалнагүйбши? Удахагүй спортзал тэдэ урбалдуулжархихадаа болохонь,— гэжэ тренернүүд гэмэрэлдэдэг.

— Бидэ хүбүүдэй хулиган аяг ааша гаргахадань, тэсэхэ аргамнай һалаа,— гэжэ ниитын тренернүүд занадаг.

Комбинадай профком баһал дураа гутанхай. Гоша өөрынгөө хүмүүжэмэлнүүдые дура зоргондонь табижа, диилэхээ болишонхой гэжэ тэдэ һанадаг ха. Бодото дээрээ эдэ «зэрлиг» хүбүүд гансал тэрээндэ үнэтэй сэнтэй байдаг. Тэрэ үнэн зүрхэнһөө хүбүүдэй түлөө оролдодог.

Георгий Волосатовай хөөрэһэн нэгэ иимэ ушар тухай дурдан һанааб: «Нэгэ һайндэрэй үедэ аха наһанай минии хүбүүд архиханиие уугаад, һүрэгөөрөө минии подъезд руу орожо ерэбэ гээшэ. Подъезд соо шорой шохой хаяжа, тамхи татажа бузарлаа, ханануудта элдэб юумэнүүдые бэшэжэрхео һэн. Гэртээ ерэхэдэмни, хүршэнэрни иигэжэ дураа гутан байба: «Тэдэнэйнгээ түлөө ши өөреэл арилгаха болоош».

Энээнэй һүүлээр хүбүүдтэй уулзабаб. Би абяа аниргүй байнаб. Сашка намда дүтэлэн ерээд, иигэжэ хэлэбэ: «Гоша, бидэ арилгахабди». Сэхыень хэлэхэдэ, би тэрээндэ этигээгүй һэм. Таанад юун гэжэ һанаха байнат? Нэгэдэхи дабхарһаа табадахи дабхар хүрэтэр подъезд соохиие угаажархео.

Хоердохео бэшэхэдээ, тэдэнэртэ бүри ехээр этигэдэг болооб гэжэ хэлэхэ байнаб. Залуу хүнүүд Гошые наадалан иигэжэ хэлсэдэг байха юм: «Ши түлөөһэгүйгөөр өөрынгөө сагые тэдэнэртэй үнгэргэхэ хүсэлтэй байна гээшэ гүш?»

Манай газетын уншагшадта тодорхой харюу үгтэбэгүй ха. Тэрэниие гансал формальна бэшэ нэгэдэлэй гэшүүд мэдэхэ. А. Вакуленко, О. Лоскутников, С. Семенов, О. Иванов гэгшэд бодолгото болонгүйгөөр иигэжэ хэлэхэ: «Бидэ Георгитой үгэеэ ойлголсодогбди».

— Шэнэ жэлэй һүни ДНД-дэ ороод, Георгий иигэжэ асууба: Минии хүбүүдһээ хэн нэгэн баригдаа гү?— Нэгэшье хүбүүн баригдаагүй гэжэ элирүүлэгдэбэ.

Тиихэдээ хүбүүд өөрынгөө ударидагшые аягүй байдалда оруулбагүй гээшэ. Гоша найдамтайгаар иигэжэ мэдүүлнэ: «Хүбүүдтэ зулгы зохидоор хандажа, бүхы юумые сэхэ руунь хэлэхэдэ дуратай байдаг. Тэдэниие залан заһажа, зүб замда оруулхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдохоб».

Георгий Валерианович Волосатов һунгуулиин 26-дахи округһоо Октябрьска районно Соведэй депутадта өөрынгөө кандидатура дэбжүүлээ (тэрэнэй формальна бэшэ нэгэдэлэй гэшүүдэй ажаһуудаг газар).

Эгээлэй юрын фермэ

СЭХЫЕНЬ хэлэхэдэ, эгээлэй юрын эрхэ байдалда хүдэлдэг, эгээлэй юрын комсомол-залуушуулай коллектив, эгээлэй юрын фермэ тухай һонирхолтой юу бэшэхэ байһан тухайгаа мэдэнэгүйб. Эндэ арендэшье, кооператившье, тэжээл тооложо гаргахын тула ЭВМ-шье үгы бшуу.

Юрэ бусын ямар ушар болооб гэхэдэ, Эрхирэгэй совхозой 1-дэхи һүнэй фермэ дээрэ дүрбэн жэлэй туршада һү һаалиинь хоер дахинаар ургаа. Өөһэдөөшье сасуулаад туршагты: хэрбээ 1986 ондо үнеэн бүриһөө 1427 килограмм һү һааһан һаа, 1989 ондо 2731 килограмм һүн һаагдаа. Жэл ошохо тудам энэ тоо үдаа дараалан дээшэлнэ, саашаа он жэлнүүдэй үнгэрхэ бүри ургаһаар зандаа. Эндэ ямар шалтагаан бииб?

1986 ондо фермэ шэнэ хүтэлбэрилэгшэтэй болобо. Тэрэ совхозой директортэй хамта дары түргэн бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулгануудые баталан абаба. Хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн хаража үзэгдөөд, фермые һэльбэн шэнэлхын тула 50 мянган түхэриг һомологдобо.

Энээнэй эсэстэ фермэ дээрэ столово, улаан булан, физиокабинет, амарха газар, душ, сауна бии болобо. Тиигээд Татьяна болон Дамдин-Цырен Доржиевтан, Баярма Баяндуева болон бусад түрүүшын гурба мянгатанай тоодо оробо.

Һүүлэй жэлнүүдтэ фермэ дээрэ залуушуул хүдэлхэ дуратай болонхой. Эндэ юун залуушуулай анхарал татанаб? Эндэ хүдэлдэг хүнүүд һаалишадһаа, слесарьнүүдһээ эхилээд, лаборант хүрэтэрөө 300-гаад түхэриг салин хүлһэ абадаг. Эдэмнай бултадаа продукциин түгэсхэлэй үрэ дүнгүүдээр салин хүлһэ абадаг байна.

Продукциин түгэсхэлэй дүн 945 тонно һүн болоно. Фермынхид жэл соо эды шэнээн һү һаажа, Улаан-Үдэ хото эльгээ бшуу.

Сэхыень хэлэхэдэ, Эрхирэгэй совхоз 1989 оной туршада дотациие хараада абалсан, миллион түхэригэй олзо оруулаа.

25 наһатай Гүнсэн Дашидоржиева фермэ дээрэ хүдэлхэ дуратай. Оедолшон-мотористкын мэргэжэлтэй, «Туяана» нэгэдэлдэ хүдэлжэ, дүршэлтэй болоһон байгаашье һаа, Гүнсэн түрэл тосхоноо бусаа һэн. Тэрээндэ хооһоншог үнеэдэй бүлэгые даалгажа үгэбэ. Хэды хүшэр хүндэ байгаашье һаань, басаган түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргээ. Магад, гурба мянгатанай тоодо ородог залуушуулай һурган хүмүүжүүлэгшэ Гүнсэнэй эхэ Мэри Самбуевна Дашидоржиевна эндэ горитойхон үүргэ дүүргэжэ болоо. Тэрэ басагандаа туһалангүй яахаб даа.

Һаалишан Баир Раднаев фермэгүйгөөр ажаһуужа шадахаяа болинхой.

— Жолоошоной мэргэжэлтэй байһан аад, һаалишанай ажалда дурлаагүй һаа, юһэн жэл соо огтошье эндэ хүдэлхэгүй һэм...

Комсомол-залуушуулай коллективэй хүдэлмэридэ иимэ дутагдал бии. Минии хөөрэлдэһэн залуу хүн бүхэн «Сезоной шанда» танай КМК хабаадалсадаг гү гэһэн асуудалда харюусажа шадабагүй. Урдынхи жэлдэ түйлаһан дүнгүүдээ тэдэ мэдэхэгүй байшоо.

Бүхы һайн эхилэлтэ дээрэһээ үгтэжэ, фермэ дээрэ байһан хүн шурэб мэтэ бүхы ажал хэдэг байна гэжэ һанаа һэм. Мүнөө үедэ гансал гүйсэдхэгшэд һайн гэжэ тоологдодог болонхой гү!

Е. СЛУГИНОВА.

ДЕЛЕГАТ

Хэрбээ политикые мэргэжэл гэжэ тоолохо болоо һаамнай, Вячеслав Бадмаев политик бэшэ юм. Тэрэ өөрөөшье политик бэшэб гэжэ тоолодог. Гэбэшье тэрэ энэ «тушаалда» хүдэлжэ, тэрээнэй амтыень нилээд горитойгоор үзэһэн байха. Баргажанай районой Уланай колхоздо тэрэ хоер жэлэй туршада (85 онһоо 87 он хүрэтэр) комсомолой комитедэй сүлөөлэгдэһэн секретарь ябаа. Мүнөө тэрэ энэл колхоздоо оньһон һаамай оператораар хүдэлнэ. Тиигээд энэл мэргэжэлдэ таараха хүн байгааб гэжэ тэрэ бэеэ тоолоно. Харин секретаряар хүдэлжэ байхадаа, тэрэ залуушуулай сүлөөтэй сагые эмхидхэлгэ хүдэлмэриингөө гол шэглэл болгодог һэн. Мүнөө тэрэ баһа нимэрхүү һанамжатай байһан зандаа. Тиин тэрэ областной тоосоото-һунгалтын XXXIV конференцидэ Баргажанай районно комсомолой организациһаа делегадаар һунгагдаад байхадаа, баһал залуушуулай сүлөөтэй саг эмхидхэлгэ программынгаа үндэһэн болгожо абаһан хүнүүдые дэмжэхэ байһанаа мэдүүлнэ.

ҺАНАМЖА

Бэлэдхэлэй түлөө харюусаха

Кадрова сэрэгэй албатан байһан хадаа би армиин албанда залуушуулые бэлдэхэ тухай һанаагаа зобоноб. Мүнөө армида орео хүбүүд, бэеэр һула, ухаан бодолой хүгжэлтын талаар гээгдэнги, наркоманууд, токсиконанууд ерэдэг болонхой бшуу. Олохон хүбүүд турнигта бэеэшье үргэжэ шададаггүй. Иимэл хүбүүдтэ бидэ зэбсэг найданабди.

Афганистан манда нилээд хүшэр һургаал болоо. Хэды олон залуу хүбүүднай душмануудта алуулааб даа. Мүнөө дээрээ гүрэнэй, армиин байһан сагта энээнһээ эгээл ехэ һургаал абаха зэргэтэйбди.

Предприятинууд болон эмхинүүдэй ажахын тоосоондо орожо эхилһэнтэй дашарамдуулан, бүхы юумэндэ нарии нягтаар алмалта хэгдэнэ. Олонхи ушарта алмахын аргагүй газарта алмажа эхилдэгбди. Олохон хэмжээ шухала ябуулганууд мүнөө еһын тэдыдэ үнгэргэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, тэдэ гэбэл, ГТО-гой нормонуудые тушаалга гү, али сэрэгэй шэнжэтэй «Орленок», «Зарница» гэһэн нааданууд болоно. Эдэ өөһэдынгөө зорилгонуудые бэелүүлжэ шадахаяа болинхой. Мүнөө залуушуулай дунда зүүн зүгэй арадуудай барилдаанай секцинүүд, атлетическэ клубууд тон ехээр һайшаагдана. Тэдэнние хүгжөөлгэдэ алибаа туһаламжа хүргэхэ гээшэ шухала гэжэ тоолохо байнаб.

Албанда татагдаха, татагдаһан залуушуул гол түлэб ВЛКСМ-эй гэшүүд байдаг. Өөрын ээлжээндэ комсомолой организацинууд һуралсалай заведенинүүдтэй, һургуулинуудтай, ДОСААФ-ай комитедүүдтэй болон военкомадуудтай хамта армида залуушуулые бэлдэхын түлөө харюусаха зэргэтэй.

Б. ДАМДИНОВ,
дайнай болон ажалай ветеран.

ҺАНАМЖА

Бидэ оройдоол түлбэри үгэгшэдбди

Комсомолһоо салин хүлһэ абадаг хүнүүд, лэ гол түлэб комсомолой ажал хэдэг гэжэ нюуса бэшэ. Харин гэшүүдэйл түлбэри жиирэй гэшүүд түлэдэг. Тэдэ ямаршье зорилгогүй, эрхэнүүдгүй, уялгануудгүй, комсомолой ажал хэрэгүүдээр һонирходоггүй. Олонхи ушарта тэдэ гэшүүдэй түлбэри суглуулхадань гү, али ямар нэгэ суглаанда намнахадань шархүүгаар ошодог.

Манай залуушуул һүүрижэһэн газарһаа, үндэһэ яһанһаа, наһанһаа дулдыдангүйгөөр нэгэл эрилтэнүүдтэй, һанамжануудтай, этигэл бодолтой байха гэжэ юундэшьеб тоолодог. Энээнһээ уламжалан, хаа хаанагүй ВЛКСМ-эй гэшүүдһээ олооро гаража, формальна бэшэ бүлэглэлнүүд олоор мүндэлнэ. Иимэ байдалһаа яагаад гарахаб гэхэдэ, залуушуулай альтернативна, һонирхолой талаар организацинуудые байгуулха хэрэгтэй. Комсомол аха нүхэр байһан тула түрүүшын үедэ тэдэнэй ажал ябуулга нэгэдүүлэн шэглүүлдэг, һүүлээрнь адли эрхэнүүдтэй организацинууд болоод, харилсан ажаллахада, мүрысэхэдэ яаха һэм. Үнэхөөрөө комсомол залуушуулай түлөө һанаагаа зободог байгаа һаа, бүхы хүсөөрөө оролдожо, залуу хүнүүдэй һанаандаа тааралһан ажал олоходо, ондоо нэрэ хүндэтэй организацинуудые байгуулхада туһалха гэжэ һанаха байнаб.

Д. БАТОРОВ,
ВСТИ-гэй студент.

ДЕЛЕГАТ

Комсомолой ерэдүй

ЕЛЕНА БУТОРИНА Кабанскын районой Селенгинск поселогой 22-дохи СПТУ-гай комсомолой комитедэй секретаряар хоердохи жэлээ хүдэлжэ байна.

— Лена, шинии ажалай эгээл хүшэрынь юун бэ?

— Минии нүхэд комсомолшууд намдал адлирхүү байгаа еһотой. Залуушуулда сог зали бадаруулхань, ажал хэрэгүүдээр һонирхуулхань хүшэр байдаг. Бултадаа үнгэрһэн жэлнүүдэй хооһон хэмжээ ябуулгануудай ашаанһаа үшөөл мултараадүйбди. Залуушуул комсомолой комитедтэ ерэдэггүй, харин комитет өөрөө табиһан зорилгонуудаа шиидхэхэ баатай болоно. Сэхыень хэлэхэдэ, эдэбхитэд комсомолой ажал хэрэгүүдые бэелүүлнэ. Хооһон гое гоо үгэнүүдһээ һалаха хэрэгтэй гэжэ би һанаха байнаб. Тиигэбэл залуушуулай һонирхол татажа болохобди. Һаянай элидхэлнүүдтэй заседанинуудай орондо, «түхэреэн столнуудые» үнгэргэжэ, үгэ буляалдаануудые үүсхэнэбди. Энэ һонирхолтойшье, ашатай туһатайшье байна.

Хуули эбдэхэ ябадалтай эрид тэмсэхэ гээшэ манай комсомолой шухала зорилго болоно. Манай поселок энэ талаар хүшэр байдалтай, СПТУ-гай олохон һурагшад хуули эбдэдэг байна. Училищида һурадаг һурагшад гурим журамгүй, тэдэнэртэй эршэмтэйгээр хүдэлмэри ябуулха шухала.

— Лена, ши мэргэжэлээрээ лаборант байнаш. Хожомоо энэ ажалдаа орохо гүш, али комсомолдо хүдэлхэ хүсэлтэй гүш?

— Комсомолдо хүдэлхэдэ намда һайшаагдадаг ,комсомол хожомоо һайн болохо гэжэ би найданаб.

«АЛТАРГАНЫН» БИБЛИОТЕЧКЭ

А. ШАДАЕВ

Хулмаадай мэргэнэй одхон хүбүүн

[Түгэсхэл. Эхниинь 3-дахи номерто].

Хаанайда арай хүреэгүй ябахадаа морининь хэлэбэ:

— Зай, бидэ тэрэ олон зоной сугларһан газарта ошоод яахамнайб. Тэрэ урда хада дээрэнь гараад байхабди. Моринной урилдаан болоходо түрүүшын моринной тэрээ тэндэ, нилээн холо ошоһон хойно намдаа дуулгаарай. Бидэ хурдан моринной хойноһоо гүйгөөшье һаа, хээзээшье түрүүлхэбди. Түрүүлээд, урдань ябажа ябахадамнай хаанай хүүхэн алтан боолтоео урдаһаашни шэдэхэ. Тиихэдэнь буруу талаараа һарбад гээрэй. Тиихэдэшни тэрэ алтан боолтошни гарташни орохол байха.

...Тиигээд хаанай хүүхэндэ дүтэлжэ ерэхэдэнь алтан боолтоео урдаһаань шэдэбэ. Бага хүбүүн буруу талаараа һарбад гэжэ, алтан боолтыень гартаа ехэ бүхөөр адхаад, балгаһандаа хүрэтэр харайлгажа ерэбэ. Балгаһандаа ерээд, алтан боолтоео хадагалаад, моринойнгоо эмээл, хазаарыень абаад, үмдэжэ ябаһан хубсаһаа тайлажа хадагалаад, морео уһанай тунгалагта, ногооной һэрюундэ абаашажа табиба.

Тиигээд бага хүбүүн муухан хубсаһаараа хоер ахындаа ерээд, хоер ахаһаань асууба:

— Зай, ямар найр болобоб, хэнэй морин түрүүлбэб?

Хоер аханарынь хэлэнэд:

— Хэншье гэжэ танибагүйбди, тэрэ сугларһан зоной дунда тиимэ моритой, тиимэ хүншье харагдаагүй һэн. Урилдажа ябахадамнай нэгэ ехэ һайхан моритой, гоё хубсаһатай, ехэ һайхан эрэ түрүүлжэ гарашоо. Моринной түргэндэ хэншье гэжэ танихын аргагүй байшообди.

— Зай, үглөөдэр баһа ямар найр болохо юм?

— Баһал морид урилдахал гэлсэнэ бэлэй.

Бага хүбүүн тэрээ уруу байһан аяга шанагын оеор шабхажа эдеэд, гаража ошобо.

Үглөөдэрынь бага хүбүүн баһа түхеэрбэ. Дунда хүбүүндэ гэжэ ерэһэн моринойнгоо хазаарые абаад, гурба хурылба. Морин харайжа ерэбэ. Тэрэ моринойнгоо хазаар, эмээлыень, хударгыень түхеэрээд, асарһан хубсаһыень үмдөөд, хүбүүн баһа хаанайда ошобо. Хаанайдаа арай хүрөөгүй ябаад, морининь хэлэбэ:

— Зай, тэрэ олон зоной дунда ошоод яахамнайб даа. Тэрэ хойто хада дээрэнь гараад байябди, тиигэһээр байтар морид урилдаад гаража ерэхэ. Түрүүшын моринной тэрээ тэндэ ошоходонь, ши намда дуулгаарай. Хэзээшье бидэ тэдэниие хүсэжэ, түрүүлхэбди. Түрүүлээд гарахадамнай хаанай хүүхэн алтан боолтоео урдаһаашни шэдэхэ, тиихэдэнь ши буруу талаараа тодожо, ехэ наринаар абажа гараарай.

...Тиигэһээр байтар түрүүшын морин тэрээ тэндэ хүрэбэ гэжэ хүбүүн моридоо дуулгаба. Дуулган сасуунь моринь бэеэ шанга барижа ябаарай гэжэ хэлээд, һалхин мэтэ хиидэжэ, хурдан моридуудай хажуугаар бултыень даража гараад, хаанай хүүхэндэ хүрэхынь тэндэ хаанай басаган алтан боолтоео урдаһаань шэдэжэ үгэбэ. Хүбүүн тэрэ боолтыень моринной түргэн дунда гартаа адхажа, балгаһандаа хүрэтэр харайлгажа ерэбэ.

Балгаһандаа ерэжэ, алтан боолтоео, үмдэжэ ябаһан хубсаһаа хадагалаад, моринойнгоо эмээл, хазаар ,хударгыень абажа, балгаһандаа хээд, морео уһанай тунгалагта, ногооной һэрюундэ абаашажа табиба. Түүнэй һүүлээр хоер ахындаа ошожо асууба:

— Зай, ямар найр зугаа болобоб, хэнэй морин мүнөөдэр түрүүлбэб, али баһа тэрэ үсэгэлдэрэй хүн түрүүлбэ гү?

Тиихэдэнь хоер ахань хэлэбэ:

— Үгы, үсэгэлдэрэймнай хүн арайл бэшэ аа гү, мориниишье бэшэ хэбэртэй, өөрөөшье арай бэшэ шэнги, нэгэл аргагүй гоё һайхан эрэ, мориниишье ушаргүй гоё һайхан, нэгэл тиимэ хүн түрүүлжэ гараа. Моринной хурданда танихашье аргагүй һэн, хажуугаарнай шурд гэжэ харайлгажа гараа һэн.

Бага хүбүүн баһа асууба:

— Зай, үглөөдэр ямар найр болохо юм бэ, али баһал морин урилдаха гү, али ондоо найр болохо юм гү?

— Һүүлшын морид үглөөдэр урилдаад лэ дүүрэхэ юм гэлсэнэ бэлэй.

Тиигээд бага хүбүүн баһал аяга шанагын оеороор байһан юумэ түүжэ эдеэд, гэртээ хариба. Үглөө бодоод, тэрэ өөртэнь гэжэ ерэһэн моринойнгоо хазаараар гурба хурылба. Тиихэдэнь үнөөхи морин харайжа ерэбэ. Хүбүүн тэрэ моринойнгоо хазаар, эмээлыень гаргажа, моридоо эмээлыень тохожо, хударгыень хударгалжа, өөрынгөө хубсаһые үмдэжэ, аргагүй гоё һайхан эрэ болоод, хаанайда мордобо даа.

Замдаа морининь хэлэбэ:

— Сугларһан зоной дунда ошожо яахамнайб, тэрээ тэндэ, урда хада дээрэнь гараад байябди. Түрүүшын моринной тэды холо ошоһон хойно намда дуулгаарай. Түрүүлжэ урда ороод ябахадамнай хаанай хүүхэн алтан боолтоео урдаһаашни хаяжа үгэхэ, тэрэ боолтыень гээнгүй, һайнаар хадагалжа ерээрэйш.

Түрүүшын моринной тэрэ зааһан газартань дүтэлхэдэ хүбүүн моридоо дуулгаба. Гоё хөө хара моринийнь шанга гэгшээр барижа һуугаарай гээд, ябахын хурдаар ябажа, бүхы хурдан моридые түрүүлжэ ерэбэ. Тиигэжэ ерэхэдэнь хаанай басаган урдаһаань алтан боолтоео хаяжа үгэбэ. Хүбүүн алтан боолтыень барижа абаад, балгаһандаа хүрэтэр гүйлгэжэ ерэбэ. Моринойнгоо эмээл хазаарые баһа балгаһандаа хээд, алтан боолтоео хадагалаад, морео уһанай тунгалагта, ногооной һэрюундэ абаашажа табяад, хоер ахындаа ерэбэ.

— Зай, мүнөөдэр ямар хүнэй морин түрүүлбэб, тэрэ үсэгэлдэрэй, уржадэрэй түрүүлэгшэ морид түрүүлээ гү, али ондоо гү?

— Үгы, үсэгэлдэрэймнай хүн бэшэл хэбэртэй, үдэр бүри ондо ондоо моритой хүнүүд шэнги, али ганса хүн аад, хубсаһаа һэлгээ юм гү, али яагаа юм? Мүнөөдэр нэгэ аргагүй һайхан, хөө шэнги хара моритой, өөрөөшье аргагүй ялагар салагар, хүнэй һаргажа унашахоор гоё хүн түрүүлжэ гараа. Тэрэ хаанай басаганай хубита заяата нүхэр болохо хүниинь гэжэ хэлсэнэл даа,— гэбэ.

— Үглөөдэр ямар найр болохо юм бэ?— гэжэ асууба.

— Үглөө тэрэ хоерой хурим хэжэ, хамтарха үдэрынь, эгээ һүүлшын ехэ найр болохо юм,— гэбэ.

Тиигээд бага хүбүүн мүнөөхи хуушан хэбээрээ аяга шанагын оеор хамажа эдеэд, гаража ошобо. Үглөөдэрынь баһа хоер ахындаа ошобо. Ошоходонь хоер ахань хуримда ошоһон, гэртээ үгы байба.

— Хаанай басаганай түрэ найр болохо юм ха. Тэндэ ошоходом хүнэй юумэ хэжэ үгөөшьегүй хада талада унагааһан дуһааһан юумэ байха һэн ха. Хооһо нойтоор ябадаг хүн хадаа ошожо, нэгэтэ гэдэһээ садажа ерэхэдэм яаха юм?— гэжэ бага ахынгаа һамганһаа асууба.

— Ошоходош болохо юм ааб даа, охотноо түүжэ эдижэ ябаһан шамда нэгэтэшье гэдэһэ садажа ябахада ехэл хэрэг гээшэ, шинии охотноо түүжэ эдижэ ябаһаниие хүн зон мэдээгүй юм бэшэ, ошо, ошо, ошо,— гэбэ.

Хүбүүн балгаһандаа ерэжэ, хаанай басаганай гурбан алтан боолтые гартаа адхаад, муухай хубсаһаа үмдөөд, хаанайда ошобо.

Хүбүүн муухан хубсаһаараа хаанайда хүрэжэ ерэбэ. Хаанайда хурим найр боложо, аргагүй олон зон сугларһан байба. Хүрьгэн хүбүүнэй түшэлгэ гэжэ хаанай түшэлгын дээдэ тээ ехэ һайхан түшэлгэ байна. Хаан басагандаа хэлэбэ:

— Мүнөөхи гурбан боолтошни хаанаб? Хэнэй гарта байнаб, бэдэржэ оло!

Хаанай басаган боолтоео бэдэрээд, хэдэн дабхар түшэлгэнүүдтэ һууһан хүнүүдэй гарнууд соогуур харана. Дээдэ талаһаань загуур халаад, доодо талаһань хүрэтэр бэдэржэ оложо ядаад, ехэ гайхажа байба.

— Гурбан алтан боолтошни заабол эндэ сугларһан хүнүүдэй нэгэнэйнь гар соо байха еһотой. Ши заабол олохо еһотойш. Олоогүй болболшни тархиинешни таһа сабшахаб!— гээд, хаан һэлмээ гаргажа, стол дээрэ табяад һууба.

Хаанай басаган аргагүй ехээр айжа, «энэ гуйраншанай гарһаа бэшэ хүнүүдэй гарта бултандань үзэбэ гээшэб. Энэ гуйраншанай гар сооһоо олоогүй болбол тархяа таһа сабшуулхал болоо гээшэб. Энээнэй гарта үзэхэ юм байна» гэжэ ошожо үзэхэдэнь, гурбан алтан боолтонь тэрэ хүбүүнэй гарта байба. Мүнөөхи хүбүүгээ гарһаань хүтэлжэ ошоод, гурбан алтан боолтоео хаанайнгаа урда табиба. Тэндэ сугларһан зон гуйраншан хүн хаанай басаганай боолтонуудые хайшан гэжэ абаха болоо юм гэжэ, аргагүй ехээр гайхалсаба.

Хаан хэлэбэ:

— Нүхэр, яагаа гээшэбши, эрын һайн эрэ юундэ иигэжэ гуйраншан боложо, минии дэргэдэ ерэбэ гээшэбши? Үнэн бэеэ бэелжэ ерыш даа.

Хаанай тиигэжэ хэлэхэдэ хүбүүн тэрэ бэеэрээ гэдэргээ балгааһандаа гүйжэ ерээд, гурбан хазаараа абажа хурылба. Хурылхадань гурбан моридынь гүйлдэжэ ерэбэ. Тэрэ гурбан моридойнгоо эмээл, хазаарнуудыень гурбууландань түгэдөөр түхеэрээд, өөртөө гэжэ ерэһэн хөө хара морео унаад, нүгөө хоер моридоо хүнэй үмдэхэ хубсаһануудыень ашаад, тэрэ хоер морео аргагүй һайханаар гоёожо, хоер тээгээ хүтэлөөд, хаанайда хангиргай-янгиргай болоһоор харайлгажа ошоод, яаха аргагүй гоё һайхан хүбүүн яларжа байба.

Хаантан гээшэ хүрьгэнэйнгөө ошоходо аргагүй хүндэтэйгөөр угтажа абаба. Гурбан гоё мориень уяжа, хүрьгэн хүбүүгээ хоер һугаһаань дүнгэжэ, хаанай дээдэ тээхи түшэлгэдэ абаашажа һуулгаба. Хүрьгэн хүбүүн болоһоор һуужа үзөөгүй һуудал дээрэ һуужа, хүн болоһоор эдеэгүй эдеэгээр хүндэлүүлбэ. Хүндэ ямба гээшые хүсэд һайнаар үзэжэ, хаанай басагые абаха болобо.

Хаан басагаа орохо гэртэйень, эд зөөритэйень, али бүхы юумыень бүрин бүтэнөөр абаашажа, байра дээрэнь табижа үгэбэ.

Тиигэжэ Хулмаадай Мэргэнэй бага хүбүүн хаанай хүрьгэн боложо, эрхим жаргал эдлэжэ, хоер аханараараа зараса хээд, бага ахынгаа һамгые һайн һанаатай, урдань хооһо нойтоор ябахадань хайрлажа, хоол хубсаһа үгэдэг байһандань эжым гэжэ нэрлээд, хаанайнгаа басагантай эрхим жаргал эдлэжэ һууба ха.

АЛТАН ҮНДЭГЭН

Урдань хада нэгэ үгытэй хүн ябаа гэхэ. Тэрэ хүн хоер хүбүүтэй байба. Үхибүүдтээ эдеэ хоол, хубсаһа хунар олохом гэжэ ондоо орон нютагта ябашана.

Тэндэ нэгэ баян айлайда олон хоног соо ажал хүдэлмэриень хэжэ, арай шамай гэжэ табин мүнгэ хүлһэ олобо. Орон нютагаа бусаха саг болоо хадаа гэжэ гэр тээшээ гэшхэлбэ.

Тиигэжэ ябаһаар харгы замдаа тахяа тэбэреэд ябаһан нэгэ хүнтэй уулзаба.

— Наймаанай гү?— гэжэ асууба.

— Наймаалхадашье яахаб, — гэбэ.

— Үнэ сэн юун бэ?

— Табин мүнгэтэ.

Тиигээд мүнөөхи үгытэй хүн үнэ сэн арсалдангүй, ори ганса табин мүнгөө гаргажа үгөөд, тахяаень тэбэреэд саашална.

Гэртээ бусахадань, баабаймнай улаан залаата тахяа бэлэгтэй ерээ гэжэ үхибүүдынь ехэ хүхинэд.

Тэрэ тахяадаа пеэшэн дороо аятайханаар байра уургай заһаад, тэндэ байлгаба. Нэгэтэ үглөөгүүр тахяань дуугараба. Гэрэй эзэн эхэнэрэй ошоод харан гэхэдэнь, тахяань шулуун үндэгэ гаргаад, дуугаржа һууна.

— Ямар жэгтэй тахяаб! Тахяа байгаад шулуугаар үндэгэлхэ,— гэжэ үбгэ һамган хоер уйдана.

— Зэ, яахаб даа! Шулуу мэрэжэ һууһанай туһагүй, хэрэгтэй хүн абажашье болохо,— гээд, үбгэниинь тэрэ үндэгөө үбэртэлөөд, наймаашанда ошобо. Наймаашанай харан гэхэдэ, тэрэ үндэгэниинь сула алтан байба.

— Намда худалда, намда худалда!— гэжэ наймаашад буляалдажа, шаг шууяан болошобо. Эгээн дээдэ үнэ сэн үгэһэн наймаашанда үндэгөө худалдаад, тэрээгээрээ эд бараа, эдихэ хоол худалдажа абаад, ара мүртөө арай гэжэ үргэлэн гэртээ бусаба.

Улаан сурба үхибүүдээ хубсалуулаад, эдеэ хоолтойхон болобо. Дүтэ шадар һууһан баян айлнууд энэмнай гэнтэ хаанаһаа зөөри олодог болобоб гэжэ гайхалсана. Һүүлэй һүүлдэ тахяагайнь алтаар үндэгэлдэгые нэгэ наймааша зайгуул лама мэдэжэрхибэ ха.

Тэрэ лама алтаар үндэгэлдэг тахяаень ямар арга мэхээр гартаа оруулжа эдихэмни ааб гэжэ, уураг тархиингаа бусалхаяа һанатар, бодолгодо хатана. Тэрээнһээ хойшо наймааша зайгуул лама мүнөөхи үгытэй хүнэй гэртэ бии үгыдэнь гэртэнь ябадаг болобо ха.

Алтан үндэгэнүүдээ наймаалаад, гэр бараагаа һэргээжэ, хүн шэнги һууха саг тулажа ерэбэ гү гэжэ тэрэ хүн бодоод, нэгэ үглөөгүүр алтан үндэгэнүүдээ суглуулаад, ондоо нютагта ябашаба.

Тэрэнэй ябахатай хамта зайгуул лама мэдүүлэнгүй тэдэнэйдэ ошожо, алтаар үндэгэлдэг тахяагайнь хүзүүе хуха мушхаад ябашаба. Нэгэ хэды болоод эрьежэ ерэхэдэнь, үгытэй хүнэй үхибүүд үхэһэн тахяагаа тойроод уйлалдажа һуубад.

— Үхибүүдтнай юундэ уйлалдабаб?— гэжэ тэрэ лама хара мэхэтэйгээр эхэһээнь асууба.

— Тахяамнай үхэшоо,— гэжэ эзэн эхэнэр харюусаад, буруу тээшээ хаража, нюдэнэйнгөө нелбоһо аршана.

— Зай, дэмы юумэндэ уйдаһан гашалһанай хэрэг юу байгааб. Энэ тахяа шубуунһаашни байтагай гэгээн габжа, гэбшэнэр наһа барашадаг бшуу,— гэжэ хэлээд, үлэ мэдээшэ болоод һууна.

— Үгы даа, тахяамнай миин тахяа бэшэ юм һэн даа. Алтаар үндэгэлжэ, манайнгаа ами хоол залгажа байһан юм,— гэжэ гэрэй эзэн эхэнэр харюусаба.

— Ай, зайлуул! Тиимэ һэн гү? Юушье дуулахаш,— гээд, наманшалан мүргэжэ, аман соогоо гүбэнэжэ, шэбэнэжэ.— Үгы, тиихэдээ энэтнай гэгээн бурханһаа табилгатай, арюун шубуун байба алтай! Тиимэ һэн хадань би, лама гэгээн, бурханай шаби хадаа гэгээндэнь дэгдээжэ үгэһүүб даа,— гэжэ дуугараад, һамганай урдаһаа мэхэтэйгээр хараад һууна.

— Ламбагай, танай зарлигаар болог даа,— гэжэ тэрэ эхэнэр аман соогоо гүбэд гэбэ.

— Зай, тиигээ һаа һуултагүй. Энээхэнээ һайн гэгшээр нооһыень зулгаагаад, нэгэшье үдэ нооһо газарта унагаан дуһаангүй, галда арюулжархиһанай һүүлдэ, мяхыень дууһан шанаад, минии урда байһан бурханай шэрээ дээрэ шүлэ уһатайень табижархигты,— гэжэ захираад, үбэрһөөн хонхо дамаарияа гаргажа, хойшоо найган һуужа, номоо уншана. Һууд гээд лэ хонхон тогоон соо бусалжа байһан мяха шүлэн тээшэ хилам гэжэ харана.

Тиигэжэ байтар тахяагай мяхан шүлэтэйгөөр шэрээ дээрэ табигдаба. Наймааша зайгуул лама нэрын тэдыдэ еһолон, бурханда үргөөшэ болон һууһаар, тахяагай мяха эльгэ бөөрэһөө бэшыень хүү дүүһан эдижэрхеод:

— Зай даа ,танай хэрэг энэ тэдыгээр бүтэбэ,— гэжэ дуугараад, шамдуухан газаашаа гараба.

Ламын гарахатай сасуу хоер үхибүүд гүйжэ ерээд:

— Яагаашье хомхой лама гээшэб! Тахяагаймнай мяхые дууһан эдеэд тонилшобол,— гэлдэн байхадань:

— Эльгэ бөөрэ табагай оеор болгон үлөөгөө бэшэ гү? Газар дээрэхи гансахан амитанайнгаа мяханһаа ама хүрэхэтнай яагааб! Ехэ юумые ехэ гэжэ баярлахагүй, бага юумые бага гэжэ шамарлахагүй юм,— гэбэ эхэнь.

— Тиимэшье гү даа,— гэжэ байгаад хоер хүбүүдэй нэгэниинь эльгыень, нүгөөдэнь бөөрыень эдибэд ха.

Тэрэ үедэ мүнөөхи зайгуул лама айлһаа холохон ошоод хашхаржа байгаад нелбоно. Яашье алта мүнгөөр нелбожо шадабагүй. «Байза, алтан үндэгэниинь эльгэ бөөрэдөө шэнгэшэһэн байба алтай»— гэжэ бодоод, шамдуухан гэртэ ороод:— Эндэхи эльгэ бөөрэ хаанаб?— гэжэ лама асууба.

— Табагай оеор үлөөбэ гэжэ һанаад, үхибүүдтээ абажа үгөө һэм. Яагааб? Али...— гэжэ үгытэй хүнэй һамган айнгяар асууба.

— Ээ даа! Хэрэгтнай бурууташаба! Хоер хүбүүнэйнгээ ами һулдыень алдажархибат!— гэжэ айлган дуугараад, тархяа адхаад, доошоо хаража, дуугай болошобо.

— Ай, дайда! Ламбагай, яагаа, юун болооб? Тайлбариень хэлэжэ, хайраа хүргыт,— гэжэ гуйна.

— Юун яяр яндан нохойнууд гээшэб! Бурхан тэнгэридэ табиһан, буянда зорюулһан эльгэ бөөрэ юундэ эдибэ гээшэб? Хараарай үзөөрэйт, хоер-гурбан хоногһоо хооһоор хараад һуухыетнай дуулахаб. Бурхан тэнгэридэ буруу харагдаһандаа үхибүүдтнай мяхан бэеэрээ хии агаарта хиидэн ошохол байха,— гэбэ.

— Ай, зайлуул! Ламбагай, абарал бүүлгыт!— гэбэ гэрэй эзэн эхэнэр.

— Абарал гү? Хэрбээ хоер хоногой турша соо үхибүүдэйнгээ эльгэ бөөрыень минии урда, энэ бурханай шэрээ дээрэ табижа шадаагүй һаа, таанар өөһэдөө бурхан тэнгэридэ буруу харуулан, аюулда, хэһээлтэдэ орохо байхат,— гээд, сухалтайгаар үүдэ үрхыень нэшээд гарашана.

Үгытэй хүнэй һамган тиигэжэ дуулаһаар үхэдхэн унашаба.

Наймаашан зайгуул ламын газаа гарахадань, тэдэ хоер үхибүүдэй нэгэниинь алтаар, нүгөөдэнь мүнгөөр нелбожо байбад ха. Тэрэниие зайгуул лама харамсаараа, хороо ехээр бусалан, заалһаа өөрынгөө хара хэрэгые бүтээжэ шадахал байхаб гэжэ дасан дуган тээшэ талииба.

Тэрээнһээ хойшо хоер хоног үнгэрбэ. Үхибүүдэй эльгэ бөөрэ тухай зайгуул ламада мэдээ ороногүй. Тэрэ ламын хүлеэжэ ядаад, уур сухалаар бусалжа һууха уедэнь хүдөөгэй нэгэ гэнэн хүн орожо ерэнэ ха.

[Үргэлжэлэлынь удаадахи номерто].

Тамхи бү татагты!

Тамхилха гээшэ хоротой гэжэ бүгэдэ мэдэнэбди. Гэбэшье тамхи татадаг хүнүүдэй тоо жэл бүхэндэ олошоржол байдаг. Илангаяа эхэнэрнүүдэй ба залуушуулай дунда олон болонхой. Манай городто тамхи татаһан бүхы наһанай хүнүүдые харадагбди. Тэдэ хаа хаанагүй — трамвайн ба автобусой буудалнуудта, эмхи зургаануудта ба предпрхятинуудта, һуралсалай заведенинүүдтэ ба эмшэлгын зургаануудташье тамхилжа ябадаг. 300-гаад мянган тамхиншад манай городто бии гэжэ тоолэгдоно. Багсаамжалан тоолоходо, СССР-тэ 70 гаран миллион татадаг хүнүүд бии юм. Гэхэтэй хамта, һургуулиин хүүгэдэй дунда тамхи таталга дэлгэрнэ. Теэд хүүгэдтэ тамхи татадаг ехэшүүлэй ябадал жэшээ болоно үгэдэг ха юм. Тамхинай хороһ тухай би һурагшадтай ходо хеерэлдеенүүдые үнгэргэдэгби. Тиихэдэмни класс соохи 30—40 һурагшадай оройдоо 5—8 бүлэнэрынь тамхилдаггүй гэжэ элирдэг. Һурагшад тамхи татадаг гэртэхинэйнгээ хажууда байхадаа, тамхинай хороор амилха баатай болодог. Тиигэжэ хүүгэдэй бэе махабадта ехэхэн хорон хүргэгдэнэ. Хүүгэд хойшодоо өөһэдөөшье тамхи татажа һурашана. Ниитын газарнуудта тамхилалга хориһон тухай тогтоол бии. Теэд манай республикын хүн зон тэрэниие дүүргэдэггүй байха юм. Энээнһээ гадна профсоюзайшье, ниитынхье эмхинүүдэй тамхилалгатай тэмсэхэ талаар хүдэлмэри үнгэргэдэггүй байһаниинь халагламаар.

И. ХАЗАГАЕВА,
наркологическа диспансерэй һэргылэмжын кабинедэй врач.

РЕДАКЦИҺАА: Тамхияа хаяха хүсэлтэй хүнүүдтэ доро толилогдоһон мэдээсэл соо хэлэгдэһэн а цн т[illegible]шье болохо зарим[illegible]

Шинии лауреадууд, комсомол

«ВИШНЕВЫЙ САД»

ҺАНДАРГАГДАШАҺАН ПОДВАЛ СОО

ДИМИТРОВЭЙ үйлсөөр оршоһон залуушуулай городской театр-студиин соносхолнууд Улаан-Үдын үйлсэнүүдтэ хэрэгдахаяа болишоо. Юун болоо гээшэб гэжэ бидэ һанаагаа зобобобди. Студиин артистнуудые бидэ «молодежкынхид» гэжэ нэрлэдэгбди. Димитровой үйлсөөр оршоһон подвал соо юун болооб? Подвал гэртээл адли үнинэй баригдаһан, хуушаранхай бшуу. Подвал соо театр нээгдэхэ, хүдэлхэ гэжэ хэн һанаха байгааб. Юрэнхыдөө эндэ, клубууд, спортивна секцинүүд хүдэлдэг гээшэ. Энээнһээ уламжалан, залуушуулай театрай байрлаһан газарта барилгын талмай харахадаа гайхаагүйб.

— Джемма Николаевна, юун болооб, дахяад сантехникэтэй тэмсэнэ гүт, али подвал соохи байраяа һэльбэн шэнэлжэ эхилээ гүт? — гэжэ театрай режиссер Д. Н. Батороваһаа асуубаб.

— Эгээлэй юрын заһабарилга хэжэ байнабди. Театрай байгуулагдаһан түрүүшын үдэрһөө хойшо бидэ өөһэдөөл бүхы юумые хэнэбди, подвал соохиие сэбэрлээбди, эндэ бүхы юумэ түхеэрээбди. Зүгөөр дулаасуулдаг соргонууд, сантехникэ мэанадые орео байдалда оруулха гэжэ хэншье һанаагүй. Саг үргэлжэ соргонууд тэһэржэ, подвал соомнай уһан гоожожо байдаг. Иимэрхүү түбэг бэрхэшээлнүүдтэй тэмсэжэ, артистнууд хатуу зоригтой болоо ха. Зүгөөр эдэ бүгэдэн зохеохы ажалдамнай хэды ехээр һаалта хэнэ, гэдэргэ татанаб даа. Мүнөө тэрэнииемнай хаажархео. Бидэ заһабарилгын ажал хэжэ үргэлжэлүүлһээрбди. Хэзээ дүүргэхэ байһанаа мэдэнэгүйбди. Бидэ спонсорнуудые бэдэрнэбди. Спонсорнууд олдобол, барилгашадай хүдэлмэридэ мүнгэ һомолхо һэн. Һүүлээрнь баһал барилгашадые бэдэрхэ, тиигээд тэдэнэй нэгэ ажалаа хэжэ дүүргээд, манда ерэжэ, заһабарилга хэхыень баһал хүлеэхэ баатай болохобди.

Иигэжэ хэлэхэдэмни, уншагшад гайхажашье болохо. Залуушуулай театр-студиин актернууд болон режиссернууд зүжэгүүдые бэлдэхын оронда хүрзэ гартаа барижа, носилкаар шорой шохой зөөхэ баатай болоно. Подвал хэрэгһээ гарашоо, хэдэн һарын туршада театр-студи хүдэлнэгүй. Энэ хугасаа соо ахамад режиссер Анатолий Борисович Баскаков Америкын Холбоото Штадуудта ошоод ерээ. Бүхы театр Чехословакяар гастрольдо ябаһанаа бусаа. Хоер аяншалга урагшатай байгаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Америкэ ошоод ерэхэдэ, хэды гое, һонин бэ. Хэрбээ хэлсээ баталбал, бүришье һайн байгаа. Үүсхэлшэн Баскаков болон хэдэн хүнүүдэй хүсөөр Байгал дээрэ һайн дуранай театрнуудай фестиваль үнгэргэхэ үзэл бодол мүндэлөө. Москвагай, Челябинскын, США-гай студинууд манда ерэхэ. Буряадай театр-студиин актернууд болон режиссернуудта ерэхэ зун нилээд халуун байхань ха.

«Үүсхэлшэн» гэһэн үгэ би юрэ бусаар хэрэглээгүйб. Анатолий Борисовичые үүсхэлшэн гэжэ нэрлэхэдэ таараха. Юундэб гэхэдэ, тэрэ театр-студи байгуулхын тула хэды ехээр оролдоо, ябаа гээшэб даа. Урдандаа үүсхэлшэн гэһэн үндэр нэрэ зэргээр омогорходог һаа, мүнөөнэй үетэн энээндэ анхаралаа хандуулхаяа болинхой. Энээниие ойлгуулхыньшье хүшэр бэшэ. Үүсхэлшэн байһан хойноо бүхы юумые өөрөө хэхэ зэргэтэйш. Һүүлээрнь зүжэгүүдтэ наадажа эхилхэдэ болохо. Театр байлгахын тула мүнгэнэй хэрэгтэй болоо һаань, ши үүсхэлшэн байһан хойноо баһал мүнгэ өөрөө олохо баатай болоношь. Эндэ ямаршье дотаци үгэдэггүй. Залуушуулай театр-студи байгуулһан хойноо тэдэ таатай зохид эрхэ байдалда хүдэлхэ хүсэлтэй байнгүй яахаб даа. Мүнөө студиин гэшүүд ехэл хүшэр байдалда оронхой.

Тэдэ Чехословаки ошоод, «Черный человек» гэһэн зүжэг харуулаа. Энэ зүжэг залуушуулда һайшаагдамаар, нилээд удха түгэлдэр гэжэ һанаха байнаб. Тэндэ артистнуудые халуунаар угтаа, олон хүнүүдтэй уулзаа, хөөрэлдөө. Олохон чехүүд хубилган шэнэдхэлгэ тухай һанамжануудаа хэлээ. Театрай ябаһанай һүүлээр үдэрэй үнгэрһэн хойно Прагада мэдээжэ болоһон «пражска намар» эхилшоо һэн. Театральна болон политическэ хуби заяануудай хүдхаралдашадаг байһаниинь гайхалтай.

Мүнөөнэй бодото байдалда тэхэриебди. Удахагүй барилгашад ерэжэ, һара-хоер һара болоод, тайзан түхеэржэ үгэхэ байха гэжэ театрайхид тон ехээр найдана.

— Шэнэ зүжэгүүдые бэлдэжэ эхилээбди, — гэжэ Джемма Николаевна Батэрова хэлэбэ. — Хоер геройнүүдай зүжэг бэлдэнэб. Мүнөө тэрээн тухайгаа хөөрэжэ үгэхэ хүсэлгүйб. Театр Чеховэй «Вишневый сад» гэһэн зүжэг бэлдэхээр түсэбтөө оруулангай. В. Коркиин «Черный человек...», А. Галкинай «Звезды на утреннем небе» гэһэн зүжэгүүдые харуулхабди. Тайзанай бүтэшөө һаань, бүхы юумэн бэлэн болохо һэн.

Теэд тайзамнай хэзээ бүтэхэб? Хэрэг байдалые үлүү ехээр муудуулһанай хэрэггүй. Мүнгэмнай бага, салин хүлһэ өөдэгүйхэни абадагбди. Тиигээдшье городой засагаархид манда дотаци үгэнэ. Авиазавод заһабарилгын мүнгэ түлэжэ, туһаламжа хүргэхөөр найдуулна. Хахад жэлэй туршада заһабарилга хэгдэжэ байна бшуу. Залуушуулай театрай һандаргагдашаһан интерьер хараад, урмаа хухархаар байба. Тиигэбэшье бүхы юумэн түгэс бэлэн болохо гэжэ этигэнэбди. Энээнһээ боложо, театрай хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөмнай ажахын темэдэ зорюулагдадаг байба. Театр Буряадай комсомолой шангай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Иимэ үндэр нэрэ зэргэтэй болоһондонь баярлаагүй байхын аргагүй. Тиибэ ябашье залуушуулай театр-студиин байра заһабарилгдажа, артистнууд шэнэ зүжэгүүдые табижа, харагшадаа баярлуулха байха гэжэ найданабди.

Инна РЫЖКОВА,
манай корр.

КИНО

«ДРУЖБА»
ПОСЛЕ ВОЙНЫ — МИР — в 10, МЕСТЬ И ЗАКОН (2 серии) — в 12, 15, 18-10, 20-50.
«РОДИНА»
СЧАСТЛИВОГО ПЛАВАНИЯ! — в 10, 16-40, МЕСТЬ И ЗАКОН (2 серии) — в 11-20, 20-50, ОДИН МОМЕНТ (2 серии) — в 14, 18-10.
«ПРОГРЕСС»
Красный зал — ЛЮБИМЫЙ РАДЖА — в 10, 12-40, 15-20, 18-10, 20-40. Зеленый зал — ХОН ГИЛЬ ДОН — в 9-40, 11-30, 13-20, 15-10, 17, 19, 21.
«ЭРДЭМ»
Киноклуб «Почемучка», МУЛЬТФИЛЬМЫ — в 9-40, ДО ПЕРВОЙ КРОВИ — в 11-10, 12-40, 14-20, ЭТОТ БЕЗУМНЫЙ, БЕЗУМНЫЙ, БЕЗУМНЫЙ, БЕЗУМНЫЙ МИР (2 серии) — в 16, 18-30 21.

ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын горком, ВЛКСМ-эй Советскэ райком «Промтовары» гэһэн розничнэ-худалдаа наймаанай нэгэдэлэй ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Марина Карасевада эсэгынь

Виктор Федорович КАРАСЕВОЙ

саһаа урид наһа бараһан шалтагаанаар гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ.

КРОССВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛИ: [illegible]. Устройство для подъема и перемещения груза. 6. Легкий одноконный экипаж. 8. Высокочувствительная телевизионная передающая трубка. 10. Синтетическое волокно. 12. Река в Швеции. 15. Народный художник СССР, театральный художник-оформитель. 16. Материк. 17. Стихотворение А. С. Пушкина. 18. Горный хребет в Забайкалье. 19. Персонаж повести Н. В. Гоголя «Ночь перед рождеством». 20. Цветок. 23. Пресноводный рачок. 25. Поверочный образец. 26. Слой почвы, соприкасающийся с корнями растений. 27. Рыба семейства карповых.

ПО ВЕРТИКАЛИ: 1. Южное декоративное дерево. 2. Французский живописец XVIII века. 4. Английский поэт, автор поэмы «Корсар». 5. Путь. 6. Воинское звание в царской армии. 7. Керамическое изделие. 9. Роман Л. М. Леонова. 11. Пластинчатая часть пера птицы. 12. Малая планета. 13. Разновидность каменного угля, поделочный камень. 14. Река в Ленинградской области. 21. Приспособление для механической загрузки твердого топлива в топки. 22. Припев, повторяющийся стих. 24. Рассказ А. П. Чехова. 25. Созвездие южного полушария.

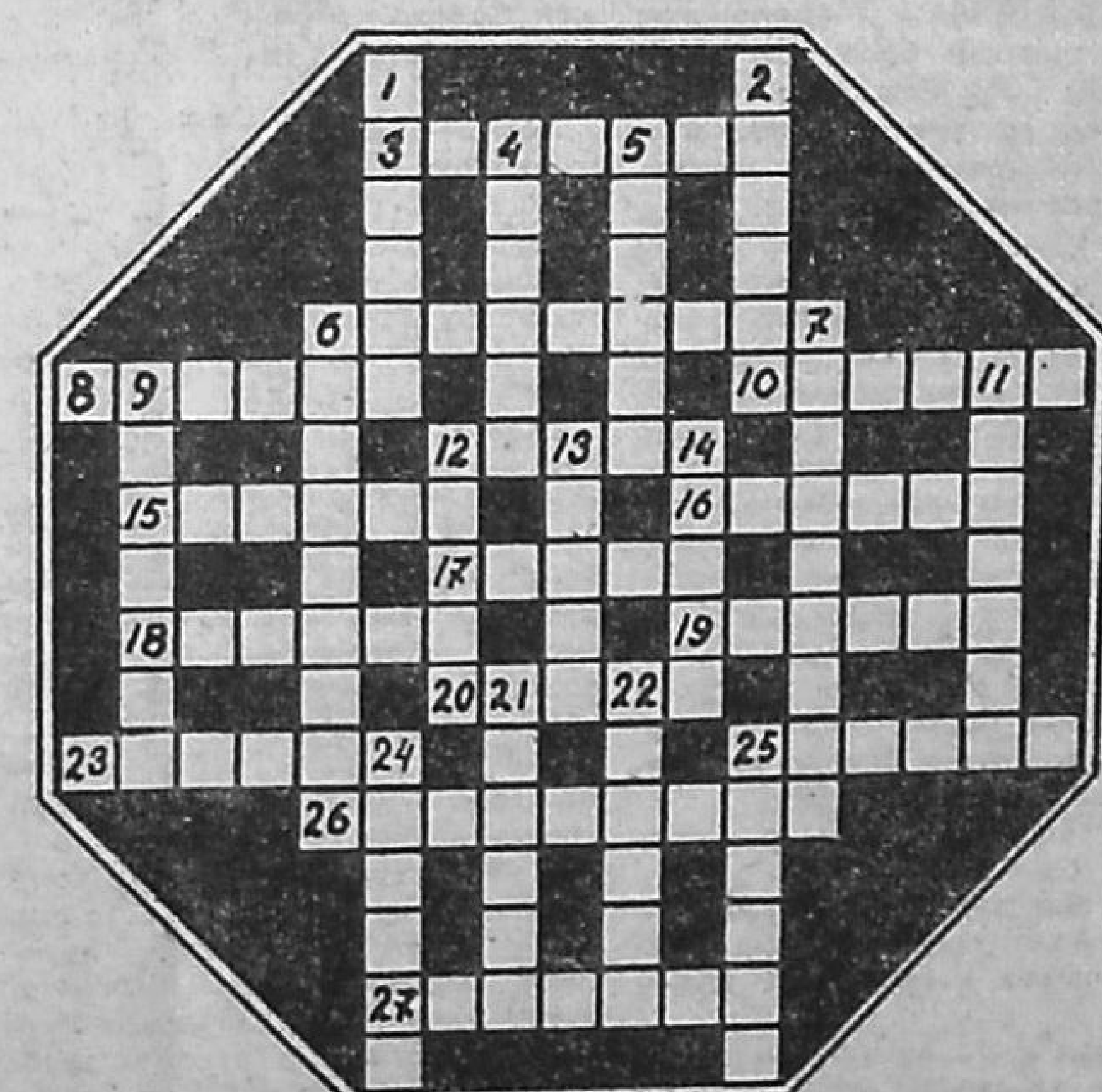

П. КУРАВИН зохеогоо.

ЯНВАРИИН 13-ДА ТОЛИЛОГДОҺОН КРОССВОРДЫН ХАРЮУНУУД

ПО ГОРИЗОНТАЛИ: 2. Балык. 6. Фосфор. 7. Валюта. 8. Конвертер. 10. Полынь. 11. Идехан 13. Титан. 15. Хавтайм. 16. Джентри. 18. Ревда. 20. Ангара. 21. Дротик. 24. Агамемнан. 25. Эврика. 26. Нарвал. 27. Схема.

ПО ВЕРТИКАЛИ: 1. Горбыль. 2. Броня. 3. Литературоведение. 4. Квота. 5. Стамуха. 8. Контрамарка. 9. Рододендрон. 10 Психика. 12. Напиток. 13. Тембр. 14. Недда. 17. Егорова. 19. Оттокар 22. Запас. 23. «Юнона».

СССР-эй АРАДАЙ МЕДИЦИНЫН ЖАСА

(Москва хото)

Эмшэлгын заншалта бэшэ онол аргануудые хэрэглэн, элүүр энхын сеанс үнгэргэнэ. Уһа, крем болон мазь асархыетнай дурадханабди. «Рассвет» ДК соо сеанснууд үнгэргэгдэхэ.

Январиин 19-дэ 19.00 сагта.

Январиин 20-до, 21-дэ 15 сагта.

Январиин 21-һээ 26 болотор П. И. Чайковскиин нэр. концертнэ зал соо — 19.00 сагта.

Биледэй үнэ сэн 10 түхэриг,

хүүгэдэй билет 5 түхэригтэ.

Нэгэ сеансын туршада тамхияа хаяха хүсэлтэй хүнүүд январиин 21-дэ 16 сагта «Рассвет» ДК-гай бага зал соо ерэхээр уригдана.

Нэгэ сеансын үнэ сэн 50 түхэриг.

Арадай эмшэлэгшэ Виталий Храмцов сеанснуудые үнгэргэхэ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:

670000, г. Улан-Удэ, ул. Каландаришвили, 23. Телефоны: зам. редактора — 2-34-06, секретариата — 2-34-41, отделов: идеологический — 2-43-23, социально-экономических проблем — 2-43-23, писем и образования, переводов — 2-40-57, корректорская — 2-35-74.

ДОЛООН ХОНОГТО НЭГЭ УДАА СУББОТЫН ҮДЭРНҮҮДТЭ ГАРАДАГ

Газета отпечатана в республиканской типографии Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательства полиграфии и книжной торговли, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-03308.

Редактор Александр ДРУЖИНИН.